

සමගීතය

2022 අප්‍රේල් - ජූනි
41 වෙනම 4 - 6 කලාපය

2

ඉතාලියේ සමාජ, ආර්ථික තොරතුරු විඳක්

3

ශ්‍රී ලංකාවේ ක්ෂුද්‍ර, සුළු සහ මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී අංශ කෙරෙහි කොවිඩ්-19 වසංගතයේ බලපෑම

10

ආයතන වර්ධනයට නායකත්වයෙන් විඳක්...

18

බැංකු රහස්‍යභාවය: බැංකුකරුවාගේ යුතුකමක් ද? වගකීමක් ද?

24

පිරමිඩාකාර තහනම් යෝජනා ක්‍රම

1391-3697

9 770000 022463

රු. 20/-

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
සන්නිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව

ඉතාලිය

සමාජ, ආර්ථික තොරතුරු බිඳක්...

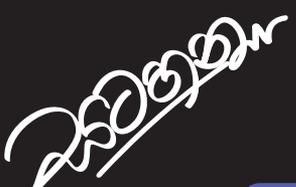
තූම් ප්‍රමාණය මුළු ප්‍රමාණය වර්ග කි.මී. 301,340 ගොඩ බිම් ප්‍රමාණය වර්ග කි.මී. 294,140 අභ්‍යන්තර ජලාශ වර්ග කි.මී. 7,200	
ජනගහනය (2022 ඇස්තමේන්තු)	61,095,551
ජනගහන වර්ධන වේගය (2022 ඇස්තමේන්තු)	-0.13%
උපත් අනුපාතය (2022 ඇස්තමේන්තු) (ජනගහනය දහසකට)	6.95
මරණ අනුපාතය (2022 ඇස්තමේන්තු) (ජනගහනය දහසකට)	11.31
ප්‍රදරු මරණ අනුපාතය (2022 ඇස්තමේන්තු) (සජීවී උපත් දහසකට)	3.16
උපතේ දී ජීවිත අපේක්ෂාව (අවුරුදු) (2022 ඇස්තමේන්තු)	82.59
දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය (2019 ඇස්තමේන්තු)	චක්කන් ජනපද ඩොලර් බිලියන 2,002
මූර්ත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වර්ධන වේගය (2019 ඇස්තමේන්තු)	0.34%
ඒක පුද්ගල දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය (2020 ඇස්තමේන්තු)	චක්කන් ජනපද ඩොලර් 31,770
දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ආංශික සංයුතිය (2017 ඇස්තමේන්තු) නෘෂිකර්මය 2.1% කර්මාන්ත 23.9% සේවා 73.9%	
ශ්‍රම බලකාය (2020 ඇස්තමේන්තු)	මිලියන 22.92
සේවා විග්‍රහණය (2019 ඇස්තමේන්තු)	9.88%
කුටුම්භ ආදායමේ හිඟ සංගුණකය (2017 ඇස්තමේන්තු)	35.9
අයවැය අතිරික්තය (+) හෝ හිඟය (-) (2017 ඇස්තමේන්තු) දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	-2.3%
උද්ධමන අනුපාතය (2019 ඇස්තමේන්තු)	0.6%
ආනයන (2020 ඇස්තමේන්තු)	චක්කන් ජනපද ඩොලර් බිලියන 486.35
ආනයන භාණ්ඩ	බොරතෙල්, මෝටර් රථ, ඇසුරුම් කළ ඖෂධ, ස්වාභාවික වායු
අපනයන (2020 ඇස්තමේන්තු)	චක්කන් ජනපද ඩොලර් බිලියන 558.26
අපනයන භාණ්ඩ	ඇසුරුම් කළ ඖෂධ, මෝටර් රථ සහ වාහන කොටස්, පිරිපහළු කළ පෙට්‍රෝලියම්, කපාට, වයින්
මුදල් ඒකකය	යුරෝ

ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදයෙන් ඉතාලියේ ආර්ථිකය දැඩි ලෙස බලපෑමට ලක් විය. 2015 වසරේ දී එම අවපාතයෙන් ගොඩ ඒමට හැකි වුව ද, ඉතාලිය කොවිඩ්-19 වසංගතයෙන් වඩාත් ම පීඩාවට පත් රටවල් අතරින් එකක් විය. 2020 දී 9% කින් පමණ සංකෝචනය වූ ආර්ථික වර්ධන වේගය, පුද්ගලික පරිභෝජන සහ ඉහළ ආයෝජන නිසා 2021 දී 6.0% ක වර්ධන වේගයක් ලගා කරගැනීමට හැකි විය. ඉතාලි ආර්ථිකය මේ වසරේ ස්ථාවර සහ තිරසාර ප්‍රසාරණ මාවතකට පිවිසෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. 2023 වසර සඳහා, ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල 1.6% වර්ධනයක් පුරෝකථනය කරයි. යුරෝපීය කොමිසමේ පුරෝකථනය 2.3% කි.

ඉතාලිය යුරෝපා සංගමයේ ප්‍රධාන කෘෂිකාර්මික රටවලින් එකක් වන අතර සහල්, පලතුරු, එළවළු සහ වයින් සඳහා යුරෝපයේ විශාලතම නිෂ්පාදකයා වේ. කෘෂිකාර්මික අංශය ඉතාලි දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් 2% ක් නියෝජනය කරයි. එහි ප්‍රධාන හෝඟ වන්නේ ධාන්‍ය වර්ග වන තිරිඟු, ඉරිඟු, බාර්ලි, සහල් සහ ඕටස් ය. ඉතාලිය වයින් නිෂ්පාදනයේ පළමු ලෝක නිෂ්පාදකයා වන අතර යුරෝපයේ පළමු දුම්කොළ නිෂ්පාදකයා ද වේ.

ඉතාලියට අපනයන මූලික කර ගත් ආර්ථිකයක් ඇත. ලෝකයේ දස වැනි විශාලතම අපනයනකරු වන අතර වෙළෙඳාම එහි දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් 55% ක් පමණ වේ. ඉතාලියේ ප්‍රධාන අපනයන අතරට බෙහෙත් ද්‍රව්‍ය, මෝටර් රථ සහ වාහන අමතර කොටස්, පිරිපහළු කළ පෙට්‍රෝලියම් ඇතුළත් වේ. ලෝකයේ දෙවන විශාලතම වයින් අපනයනකරු ද වේ. තම බලශක්ති අවශ්‍යතා සඳහා ඉතාලිය ආනයන මත රඳා පවතී. එහි ප්‍රධාන ආනයන අයිතම අතර මෝටර් රථ සහ ඖෂධ හැරුණු විට බොර තෙල් සහ ගෑස් නිෂ්පාදන ද වේ. ■

මූලාශ්‍ර - World Fact Book
Wikipedia විශ්වකෝෂය

“සටහන” සඟරාවෙහි පළවන අදහස් ඒ ඒ ලේඛකයන් ගේ අදහස් මිස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අදහස් නොවිය හැකි ය.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව නමට ලියන ලද මුදල් ඇණවුම්/වෙක්පත් මෙහි සඳහන් ලිපිනයට විවිමෙන් “සටහන” තැපෑලෙන් ගෙන්වා ගත හැකි ය.

පිටපතක මිල : රු. 20.00
වාර්ෂික දායකත්වය : රු. 320.00
(තැපැල් ගාස්තු ද ඇතුළත්ව)

අධ්‍යක්ෂ
සන්නිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව
ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
තැ. පෙ. 590, කොළඹ

ශ්‍රී ලංකාවේ ක්ෂුද්‍ර, සුළු සහ මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී අංශ කෙරෙහි කොවිඩ්-19 වසංගතයේ බලපෑම

එල් එච් එම් යූ එම් ලංසකාර

ජ්‍යෙෂ්ඨ සහකාර අධ්‍යක්ෂ
ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව

එච් එස් එස් සමරසිංහ

ජ්‍යෙෂ්ඨ සහකාර අධ්‍යක්ෂ
පහසුකම් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව

ලෝකයේ සංවර්ධිත සහ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින බොහොමයක් රටවල ආර්ථික සහ සමාජීය වර්ධනය වේගවත් කරන ප්‍රමුඛතම අංශ ලෙස ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී අංශ හඳුන්වා දිය හැකි ය. ඒ රටක ඒක පුද්ගල ආදායම ඉහළ නැංවීමට, දරිද්‍රතාව පහත හෙළීමට, සේවා නියුක්තිය ඉහළ නැංවීමට, තුලිත ආර්ථික වර්ධනයක් ඇති කරලීමට සහ එ මගින් ප්‍රාදේශීය සංවර්ධනය ඉහළ නැංවීමට මෙම අංශ තුළින් ලැබෙන්නා වූ සුවිශේෂී දායකත්වය හේතුවෙනි.

ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ අංශ පිළිබඳ ව ඇති නිර්වචන

ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී අංශ පිළිබඳ ව ලොව ම පිළිගත් සම්මත නිර්වචනයක් නොමැති වුවත් රටක ආර්ථිකයේ කලින් කලට ඇති වන වෙනස්කම්වලට අනුකූල වන පරිදි සහ එක් එක් රටවල්

හා ආයතන ඔවුන්ගේ විවිධ අරමුණුවලට අනුව විවිධ නිර්ණායක ඉදිරිපත් කරනු ලබයි. විශේෂයෙන් විවිධ රටවල ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන්ගේ වර්ධන මට්ටම, සේවා නියුක්තිය, වාර්ෂික පිරිවැටුම, වත්කම් සහ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණය වැනි කරුණු පදනම් කර ගෙන විවිධ නිර්වචන ඉදිරිපත් කර ඇත.

ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී අංශ සඳහා ශ්‍රී ලංකාව තුළ ඉදිරිපත් කර ඇති නිර්වචන පිළිබඳ ව සැලකීමේ දී, ශ්‍රී ලංකාවේ කර්මාන්ත හා වෙළෙඳ අමාත්‍යාංශය විසින් ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් සඳහා ජාතික ප්‍රතිපත්ති රාමුවක් හඳුන්වා දුන් අතර, එහි දී සේවක සංඛ්‍යාව සහ වාර්ෂික පිරිවැටුම සැලකිල්ලට ගනිමින් පහත පරිදි ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසාය සඳහා වර්ගීකරණයක් පහත 1 වගුව පරිදි සිදු කර ඇත.

1 වගුව

කර්මාන්ත හා වාණිජ අමාත්‍යාංශය මගින් ක්ෂුද්‍ර, කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී අංශ සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලද නිර්වචනය

ව්‍යාපාර වර්ගය	වාර්ෂික පිරිවැටුම (රු. මිලියන)		සේවක සංඛ්‍යාව	
	කර්මාන්ත	සේවා	කර්මාන්ත	සේවා
ක්ෂුද්‍ර	15	15	10	10
සුළු	16-250	16-250	11-50	11-50
මධ්‍ය	251-750	251-750	51-300	51-200

එ සේ ම 2013/2014 වර්ෂයේ දී ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සිදු කරන ලද ආර්ථික සංගණනයේ දත්ත පදනම් කර ගනිමින් කර්මාන්ත හා ඉදිකිරීම්, වෙළෙඳ සහ සේවා ලෙස කොටස් තුනකට ආර්ථික අංශ බෙදා එම අංශවල නියුතු සේවක සංඛ්‍යාව සැලකිල්ලට ගනිමින් ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී අංශ සඳහා නිර්වචන 2 වගුව පරිදි ඉදිරිපත් කර ඇත.

ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන්ගේ ඇති වැදගත්කම

ශ්‍රී ලංකාවේ සමස්ත ව්‍යාපාරවල නිරතවන්නන්ගෙන් සියයට 75ක් පමණ ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන්හි නිරත වන අතර, මෙම අංශ විසින් දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයට දක්වන දායකත්වය සියයට 52ක් වේ. එය 1 රූප සටහන මගින් පෙන්වුම් කරනු ලබයි.

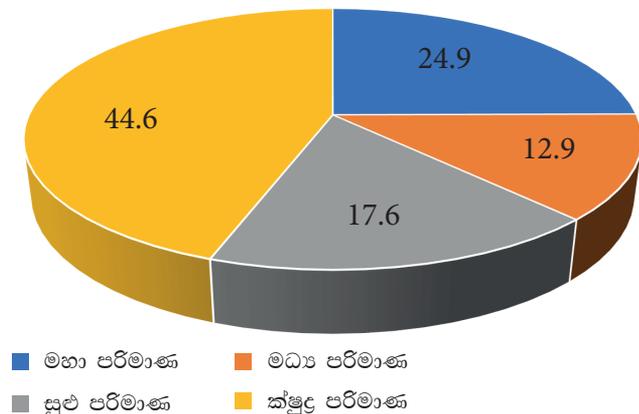
2 වගුව

කර්මාන්ත හා වාණිජ අමාත්‍යාංශය මගින් ක්ෂුද්‍ර, කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී අංශ සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලද නිර්වචන

ආර්ථික අංශය	ව්‍යවසාය කාණ්ඩය	සේවක සංඛ්‍යාව
කර්මාන්ත සහ ඉදිකිරීම් අංශය	ක්ෂුද්‍ර	01-04
	සුළු	05-24
	මධ්‍ය	25-199
	මහා	200 සහ ඊට වැඩි
වෙළෙඳ	ක්ෂුද්‍ර	01-03
	සුළු	04-14
	මධ්‍ය	15-34
	මහා	35 සහ ඊට වැඩි
සේවා	ක්ෂුද්‍ර	0-04
	සුළු	05-15
	මධ්‍ය	16-74
	මහා	75 සහ ඊට වැඩි

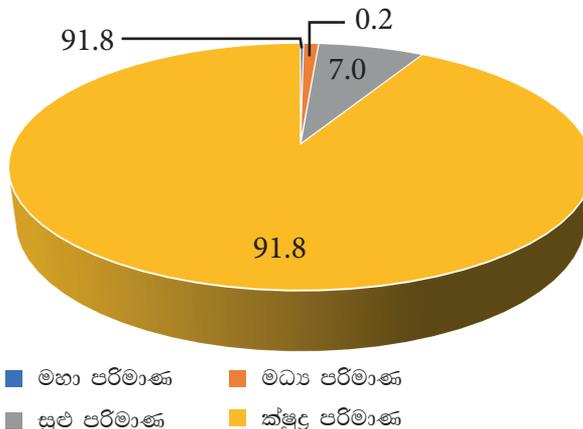
1 රූප සටහන

ශ්‍රී ලංකාවේ ක්ෂුද්‍ර, සුළු, මධ්‍ය සහ මහා පරිමාණ ව්‍යවසායයන්හි රැකියා නියුක්තිය

2 රූප සටහන

ශ්‍රී ලංකාවේ ක්ෂුද්‍ර, සුළු, මධ්‍ය හා මහා පරිමාණ ආයතන ව්‍යාප්තිය

(මූලාශ්‍රය : ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව - 2013/2014)

මෙම 2 රූප සටහනෙන් ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ කාණ්ඩ හතරට අදාළ ව රට තුළ ඇති ආයතනයන්හි ව්‍යාප්තිය පෙන්වනු ලබන අතර එයින් සියයට 99.8ක් ම ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් බව දැකිය හැකි ය. එ බැවින් ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය තුළ ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන්ගේ ඇති වැදගත්කම කොතරම් ද යන්න අපට පැහැදිලි වේ.

විශේෂයෙන් ග්‍රාමීය ප්‍රදේශ නගා සිටුවීම සඳහා ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාරවලින් ලැබෙන සහයෝගය සුළු පටු නො වේ. ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් මගින් රැකියා අවස්ථා උදාවීමත්, විශාල කර්මාන්ත හා සසඳන විට අඩු ප්‍රාග්ධන පිරිවැයක් යටතේ මේ වැනි ව්‍යාපාර පවත්වා ගෙන යෑමට හැකිවීමත් සහ මහා පරිමාණ අංශය සඳහා අනුපූරක ඒකකයක් ලෙස ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී අංශ ක්‍රියා කිරීමේ හැකියාවන් පැවතීමත් තුළින් සමාජ ආර්ථික සංවර්ධනයෙහි ලා මෙම අංශ සුවිශේෂී වූ දායකත්වයක් ලබා දෙයි.

එ මෙන් ම, ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී අංශ සඳහා අඩු ආයෝජන අවශ්‍යතාවක් පැවතීමත්, නාවෝත්පාදන ප්‍රවර්ධනය කිරීමට හැකිවීමත්, මෙහෙයුම්වල ඇති නම්‍යතාවත්, අමු ද්‍රව්‍ය සඳහා අඩු ආනයන වියදමක් පැවතීමත් සහ දේශීය නිෂ්පාදනයට ඉහළ දායකත්වයක් ලබාදීමත් වැනි හේතු නිසා රටේ ආර්ථික සංවර්ධන ක්‍රියාවලියේ දී ඉහළ දායකත්වයක් ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාරයන්ට හිමි වේ.

තව ද, රටේ රැකියා උත්පාදනය සහ ආර්ථික වර්ධනය වේගවත් කිරීම, දිළිඳුකම අවම කිරීම, වටිනාකම් උත්පාදනය, ආදායම් විෂමතා අවම කිරීම මෙන් ම රටක උද්ධමනය පාලනය වීමට සහ ගෙවුම් ශේෂය කෙරෙහි ධනාත්මක බලපෑමක් ඇති කිරීමට දායකත්වයක් සැපයීම හේතුවෙන් ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී අංශ ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික සංවර්ධන ක්‍රියාවලිය සඳහා වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරනු ලබයි.

ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර කෙරෙහි කොවිඩ්-19 වසංගතයේ බලපෑම

කොවිඩ්-19 වසංගතයේ ව්‍යාප්තියත් සමඟ ම ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන්ගේ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් කෙරෙහි සෘණාත්මක බලපෑමක් ඇති වූ අතර එ මගින් ඔවුන්ට දැඩි දුෂ්කරතාවන්ට මුහුණ දීමට සිදු විය.

කොවිඩ්-19 වසංගතයේ බලපෑම 2020 වර්ෂයේ මාර්තු මස සිට ශ්‍රී ලංකාවට දැනුණු අතර වෛරසයේ ව්‍යාප්තිය පාලනය කිරීම සඳහා පියවරක් ලෙස ඇදිරි නීතිය පැනවීමත්, සමහර ප්‍රදේශ වසා දැමීමත් සිදු කෙරිණි. මෙම තත්ත්වය සමඟ බොහෝ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වලට දැඩි ලෙස බලපෑම් එල්ල වූ අතර, එ මගින් ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයින්ට ඔවුන්ගේ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සඳහා දැඩි දුෂ්කරතාවන්ට මුහුණ පෑමට සිදු විය. විශේෂයෙන් දෛනික ආදායම් ලබන්නන් සහ ස්ථීර රැකියා නොමැති වූවන් වඩාත් ම පීඩාවට ලක් විය. කෙසේ වුවත් සමහර දිස්ත්‍රික්කවලට ව්‍යසනය හේතුවෙන් දැඩි බලපෑමක් සිදු නො වූ අතර, ඇදිරි නීතිය පැන වූව ද කෘෂි කාර්මික අංශයේ කටයුතු බාධාවකින් තොර ව කර ගෙන යෑමේ හැකියාවක් පැවතුණි. නමුදු කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතු කොට ගෙන ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයට සිදු වූ බලපෑම සුළු පටු නො වේ. විශේෂයෙන් සංචාරක කර්මාන්තයට දැඩි ලෙස බලපෑම් ඇති විය. මන්ද යත් මාර්තු මස මුල භාගයේ දී සිට ම ශ්‍රී ලංකා දේශ සීමා වසා දැමීමත්, ගෝලීය වශයෙන් සංචරණ සීමා පැනවීමත් හේතු කොට ගෙන ගුවන් තොටුපොළ වසා දැමීම නිසා සංචාරක පැමිණීම් සිදු නො වූයෙන් රටට විදේශීය ආදායම විශාල ලෙස අහිමි විය. මෙහි දී සංචාරක ක්ෂේත්‍රය ආශ්‍රිත ව සෘජු හා වක්‍ර රැකියාවන්හි නියැලී සිටින ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයින් එනම් සංචාරක මඟ පෙන්වන්නන් ලෙස හෝ හස්ත කර්මාන්තවල නියැලී සිටින්නන්, බතික් වැනි රෙදි කර්මාන්තවල නියැලී සිටින්නන්, මැණික් ස්වර්ණාභරණ වැනි කඩ සාප්පු පවත්වා ගෙන යන්නන් සහ සංචාරකයන් සඳහා හෝටල් හා ලැඟුම්හල් පවත්වා ගෙන යන්නන් හට කොවිඩ් වසංගතය හේතුවෙන් ඉමහත් බලපෑමක් ඇති විය.

තව ද, කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතු කොට ගෙන දැඩි බලපෑමට ලක් වූ අංශයක් ලෙස ඇඟලුම් අංශය දැක්විය හැකි ය. මන්ද දේශීය වෙළෙඳපොළ සඳහා ඇඟලුම් නිෂ්පාදනය කරනු ලබන ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයින්ට මෙම වසංගතය හේතුවෙන් ඔවුන්ගේ ඇඟලුම් සඳහා පවතින ඉල්ලුම පහළ යෑමත්, ඒ සඳහා අවශ්‍ය අමු ද්‍රව්‍ය විදේශ රටවලින් ආනයනය කරනු ලබන හෙයින් එම කර්මාන්ත අඛණ්ඩ ව කර ගෙන යෑමේ දී ගැටලුවලට මුහුණ දීමටත් සිදු විය. එ මෙන් ම ශ්‍රී ලංකාවට විදේශ විනිමය ලැබෙන ප්‍රමුඛතම මාර්ගය ලෙස හඳුන්වනු ලබන ඇඟලුම් කර්මාන්තය සඳහා කොවිඩ්-19 වසංගතයත් සමඟ ඇමෙරිකාව,

යුරෝපය වැනි රටවලින් ඇති වූ අඩු ඉල්ලුම් තත්ත්ව හේතු කොට ගෙන ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයට සෘණාත්මක බලපෑමක් ඇති විය.

විශේෂයෙන් දේශීය වෙළෙඳපොළ ඇඟලුම්, අත්කම් වැනි භාණ්ඩ සඳහා ඉහළ ඉල්ලුමක් පවතින කාල වකවානුවක් ලෙස මාර්තු, අප්‍රේල් මාස හඳුන්වා දිය හැකි ය. අලුත් අවුරුදු සමයත් සමඟ ඇඟලුම් සඳහා ඉහළ ඉල්ලුමක් ද, වෙසක් උත්සවය පැවැත්වෙන මැයි මාසයේ දී වෙසක් කුඩු, බකට්, තොරණ සෑදීම වැනි සුළු කර්මාන්තවල නියැලී පුද්ගලයින්ට එම අත්කම් භාණ්ඩ සඳහා ඉහළ ඉල්ලුමක් ද පවතී. මෙම කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් එම කර්මාන්තයෙහි නියැලී පුද්ගලයින්ගේ ජීවනෝපායයන් දැඩි අවදානමකට ලක් විය.

එ පමණක් නො ව තොරතුරු තාක්ෂණය හා සම්බන්ධ සේවා සඳහා පවතින අවස්ථා ගිලිහී යෑමත්, විදුලි හා ඉලෙක්ට්‍රොනික කර්මාන්තයන්හි නියැලී පුද්ගලයින්ට එම කර්මාන්ත ආශ්‍රිත නිෂ්පාදන සහ අලුත්වැඩියාවන් සිදු නො වීමත්, රබර් ආශ්‍රිත කර්මාන්ත, ප්ලාස්ටික් ආශ්‍රිත කර්මාන්ත, ලෝහ අමතර කොටස් සෑදීමේ කර්මාන්තවල නියුතු වූවන්, අත්යන්තූ රෙදිපිළිකරුවන්, අත්කම් භාණ්ඩ නිපදවන්නන්, වැවිලි කර්මාන්ත ආශ්‍රිත රැකියාවන්හි නියුතු වන්නන් සහ ආහාර සැකසුම් කර්මාන්තයන්හි නිරත වන, හෝටල් සහ ආපනශාලා පවත්වා ගෙන යන සහ විශේෂයෙන් රූපලාවන්‍ය ක්ෂේත්‍රයෙහි නිරත වන්නන්, පෞද්ගලික බස් රථ රියදුරන් සහ කොන්දොස්තරවරුන් වැනි දෛනික ආදායම් උපයන්නන් මෙම කොවිඩ්-19 වසංගතය නිසා බොහෝ අවදානමට සහ බලපෑමට ලක් විය. මෙහි දී විශේෂයෙන් දේශීය වෙළෙඳපොළ ඉලක්ක කර ගනිමින් හා අපනයනය සඳහා භාණ්ඩ සහ සේවා නිෂ්පාදනයන්හි නියැලී ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන්ට ඔවුන්ගේ ආදායම් මාර්ග බිඳ වැටීමත්, වෙළෙඳපොළ කඩා වැටීමත්, අමු ද්‍රව්‍ය හිඟකමට මුහුණ පෑමට සිදුවීමත් වැනි කරුණු හේතු කොට ගෙන ඔවුන්ගේ ජීවනෝපායයන් සඳහා දැඩි බලපෑමක් එල්ල විය.

ඇදිරි නීතිය සහ සංවරණ සීමා පැනවීමත් සමඟ ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන්ගේ සැපයුම් දාම බිඳ වැටුණි. තම ව්‍යාපාර ස්ථානවල සිට වෙනත් ස්ථාන වෙත භාණ්ඩ බාධාවකින් තොර ව ගලා යෑම සිදු නො වීම හේතුවෙන් සැපයුම් දාම බිඳ වැටීම්වලට ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන්ට මුහුණ පෑමට සිදු විය.

කොවිඩ්-19 ව්‍යාප්තියත් සමඟ පැනවූ සංවරණ සීමා සහ සමාජ දුරස්ථභාවය නිසා පාරිභෝගිකයින්ට වෙළෙඳපොළ කරා ප්‍රවේශ වීමේ හැකියා නො පැවතීම හේතුවෙන් දේශීය වෙළෙඳපොළ අවශ්‍යතා සපුරාලීමට ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයින්ගේ අලෙවිකරණය සඳහා දැඩි බලපෑමක් එල්ල වී ඔවුන්ගේ වෙළෙඳපොළ බිඳ වැටීම සිදු විය.

කොවිඩ්-19 වසංගතයේ බලපෑමෙන් ඇති වූ ඉහත තත්ත්වයන් හේතු කොට ගෙන ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයින්ගේ ජීවන මාර්ග අහිමි වී ජීවන තත්ත්වය පහළ වැටීම සිදු වී ඇති අතර ඒ හේතුවෙන් ඔවුන් මානසික ආතතියෙන් ද පෙළේ.

එ පමණක් නො ව, තම ව්‍යවසායයන් යළි නගා සිටුවා ගැනීමට අවශ්‍ය කාරක ප්‍රාග්ධන පහසුකම් නොමැති වීමේ ගැටලුවට ද මුහුණ පෑමට ව්‍යවසායකයින්ට සිදු විය. විශේෂයෙන් ණය පහසුකම් ලබා ගැනීම සඳහා ණය ඇපකර නොමැති වීම බහුල ව දැකිය හැකි වූ අතර ඒ හේතුවෙන් බොහෝ ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන්ට තම ව්‍යාපාර යළි නගා සිටුවීමට අවශ්‍ය කාරක ප්‍රාග්ධන ණය ලබා ගැනීමේ දී ගැටලුකාරී තත්ත්වයන්ට මුහුණ පෑමට ද සිදු විය.

මේ අනුව බැලීමේ දී ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාරයන්ට සිදු වූ බලපෑම පහත පරිදි සංක්ෂිප්ත කළ හැකි ය.

- වෙළෙඳපොළ බිඳ වැටීම
- සැපයුම් දාම බිඳ වැටීම
- කාරක ප්‍රාග්ධන ගැටලුවලට මුහුණ දීමට සිදු වීම
- මානසික ආතතිය
- ආදායම් මාර්ග අහිමි වීම
- ජීවන තත්ත්වය පහළ වැටීම

කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් බලපෑමට ලක්වූ ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන් යළි නගා සිටුවීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සහ ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ගන්නා ලද ක්‍රියාමාර්ග පහත දැක්වේ.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ගන්නා ලද ක්‍රියාමාර්ග

1. රටේ ආර්ථිකය යළි නගා සිටුවීම සඳහා ගත් ක්‍රියාමාර්ග

- කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් පීඩාවට පත් අංශවල ව්‍යාපාර සහ පුද්ගලයින් ලබා ගත් ණය ගෙවීම සඳහා මාස 24ක සහන කාලයක් ලබා දීම
- සංචාරක හා ප්‍රවාහන ක්ෂේත්‍රයේ ණය සඳහා මාස 36ක සහන කාලයක් ලබා දීම
- බැංකු නො වන මූල්‍ය ආයතනවලින් ලබා දුන් ණය සඳහා ණය ආපසු ගෙවීමේ කාල සීමාවේ දී අය කළ හැකි උපරිම පොලී අනුපාතය 11.5% ලෙස නියම කිරීම සහ සහන කාල සීමාවේ මුල් හය මාසයේ දී අදාළ පොලිය, පොලී රහිත ණය මුදලක් ලෙස ගෙවීමට අවස්ථාව ලබා දීම
- බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සහ විශේෂිත බැංකු ලබා දුන් ණය සඳහා කල් දමන ලද ණය වාරික වෙනුවෙන් අය කරන උපරිම වාර්ෂික පොලී අනුපාතය 6.93%ක් ලෙස නියම කිරීම
- 2020 අප්‍රේල් 01 සිට 2021 සැප්තැම්බර් 30 දක්වා ලබා දුන් ණය සහන වෙනුවෙන් අය කරන දඩ පොලිය කපා හැරීම
- 2021 අප්‍රේල් 01 දිනට පසු ව ණය අය කර ගැනීම සඳහා බලපත්‍රලාභී බැංකු ගත් සියලු ම ආකාරයේ ක්‍රියාමාර්ග අත්හිටුවීම
- පෞද්ගලික අංශයේ සියලු ම විධායක නො වන සේවකයින් ලබා ගන්නා ලද පුද්ගලික ණය සඳහා ණය සහන කාලයක් ලබා දීම
- මිලියන 1ට වඩා අඩු වටිනාකමින් යුතු පුද්ගලික ණය සහ ලීසිං වාරික සඳහා මාස 3ක ණය සහන
- ගුවන් තොටුපොළ වසා දැමීම සහ සංචාරක කර්මාන්ත ආදායම පහළ වැටීම හේතු කොට ගෙන සංචාරක අංශය සඳහා වූ ණය සහනය දීර්ඝ කිරීම

2. මුදල් ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ග

- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම් අනුපාතය සහ නිත්‍ය ණය පහසුකම් අනුපාතය අවස්ථා කිහිපයක දී අඩු කිරීම හා බැංකු පොලී අනුපාතය අඩු කිරීම
- ආර්ථිකය තුළට ණය ගලා ඒම පහසු කිරීම සඳහා පද්ධතිමය වශයෙන් වැදගත් දේශීය බැංකු

- සහ පද්ධතිමය වශයෙන් වැදගත් දේශීය නො වන බැංකු සඳහා ඔවුන්ගේ ප්‍රාග්ධන සංරක්ෂණ බාධක අඩු කර ගැනීමට අවසර දීම
- රුපියල් බිලියන 459.4ක ද්‍රවශීලතා වත්කම් ප්‍රමාණයක් බැංකු පද්ධතියට එකතු කිරීම
- බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල සියලු ම රුපියල් තැන්පතු වගකීම් සඳහා අදාළ වන ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාව අඩු කිරීම
- ලබා දී තිබූ ණය සහන කාලය 2021 දෙසැම්බර් 31 දක්වා දීර්ඝ කිරීම
- රුපියල් 500,000ට අඩු වෙත්පත් සඳහා වලංගු කාලය දීර්ඝ කිරීම
- විශේෂයෙන්, රජයේ උපදෙස් පරිදි කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් පීඩාවට පත් වූ ව්‍යාපාර යළි නගා සිටුවීම සඳහා කාරක ප්‍රාග්ධන ණය යෝජනා ක්‍රම තුනක් ක්‍රියාත්මක කිරීම - මෙම ණය යෝජනා ක්‍රම තුන යටතේ ව්‍යාපාර සඳහා රුපියල් මිලියන 25ක උපරිම ණය මුදලක් 4% වාර්ෂික පොලී අනුපාතයක් යටතේ ලබා දීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව කටයුතු කළ අතර එහි දී රුපියල් බිලියන 180කට ආසන්න ණය මුදල් ප්‍රමාණයක් ව්‍යාපාර 62,000කට පමණ ලබා දීම
- මෙම ණය යෝජනා ක්‍රම තුනට අමතර ව ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ සහල් මෝල් හිමියන් සඳහා රාජ්‍ය බැංකු මගින් ණය ලබා ගැනීම සඳහා ණය ඇපකර යෝජනා ක්‍රමයක් ආරම්භ කිරීම
- මෙම ණය යෝජනා ක්‍රමයට අනුකූල ව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ කිරි නිෂ්පාදන සඳහා සහ ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර සඳහා අරමුදල් සැපයීමේ අරමුණින් පොලී සහනාධාර සහ ණය ඇපකර යෝජනා ක්‍රම 2ක් හඳුන්වා දීමට අවශ්‍ය කටයුතු සම්පාදනය කිරීම
- ණය සහ ණය අත්තිකාරම් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම
- තෝරා ගත් අංශ සඳහා අනිවාර්ය ණය ලබා දෙනු පිණිස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව රෙගුලාසි පැනවීම - විශේෂයෙන් කොවිඩ්-19 වසංගතය

සමග සංචාරක ව්‍යාපාරය ඇතුළු ප්‍රමුඛතා අංශ සඳහා ණය මුදා හැරීම

- ණය සහ අත්තිකාරම් සඳහා අය කෙරෙන දඩ පොලී අනුපාතය අඩු කරන ලෙස සෑම බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවකට ම සහ බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවකට ම උපදෙස් ලබා දීම
- අත්‍යවශ්‍ය නො වන භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා ආනයන සීමා පැනවීම

ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ගන්නා ලද ක්‍රියාමාර්ග

1. රජයේ වියදම්

- රජය විසින් ඇදිරි නීතිය පනවන ලද කාලය තුළ දී සමෘද්ධිලාභීන් වැනි සියලු ම අඩු ආදායම්ලාභී පුද්ගලයින්ට සහ අවදානමට ලක් විය හැකි පවුල්, ලියාපදිංචි ජ්‍යෙෂ්ඨ පුරවැසියන් සහ ආබාධිතයින් සඳහා පොලී රහිත අත්තිකාරම් මුදලක් ලෙස රුපියල් 10,000 ලබා දීම
- කොවිඩ්-19 වසංගතයේ දෙවැනි රැල්ල තුළ දී විශේෂිත දිස්ත්‍රික්කවල ඇදිරි නීතිය හේතුවෙන් ආදායම් අහිමි වූවන්ට රුපියල් 5,000 බැගින් ලබා දීම
- සෞඛ්‍ය සේවා සහ මහජන ආරක්ෂණය වෙනුවෙන් රජයේ වියදම් වැඩි කිරීම

2. සංචාරක ව්‍යාපාරය පුනර්ජීවනය කිරීම සඳහා 'ආරක්ෂිත සහ සුරක්ෂිත' සහතිකය

- සංචාරක අංශය නැවත ගොඩ නැංවීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා සංචාරක සංවර්ධන අධිකාරිය විසින් සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ සහ ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානයේ උපදෙස් පරිදි සංචාරක ව්‍යාපාරය හා සම්බන්ධ සියලු ම ස්ථාන හා සේවාවන්හි පිරිසිදුකම සහ සනීපාරක්ෂක පිළිවෙත් වැඩිදියුණු කිරීම පිණිස මාර්ගෝපදේශ මාලා සකස් කරන ලදී. එම ස්ථාන හා සේවා මෙම මාර්ගෝපදේශයන්ට අනුකූල ද යන්න පිළිබඳ තහවුරු කිරීමට ස්වාධීන වෘත්තීය ආයතනයක් විසින් ද තක්සේරු කරනු ඇත. එ ලෙස සියලු ම අවශ්‍යතා සපයන ආයතනයක් බවට සංචාරකයන්ට සහතික වීමේ සලකුණක් වශයෙන් එම ආයතනවල ප්‍රදර්ශනය කිරීම සඳහා 'ආරක්ෂිත සහ සුරක්ෂිත' සහතිකය ලබා දෙනු ඇත.

ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර යළි නගා සිටුවීම සඳහා තවදුරටත් ගත යුතු ක්‍රියාමාර්ග සහ උපාය මාර්ගයන්

ඉතිහාසයේ පෙර නො වූ විරූ අයුරින් රටට දැඩි ආර්ථික බලපෑමක් එල්ල කරමින් ඇති වූ කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් වැඩි ම අහියෝගයකට ලක් වූ අංශ ලෙස ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී අංශ හඳුන්වා දිය හැකි ය. විශේෂයෙන් ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයින්ට තම ව්‍යාපාර යළි ගොඩ නැංවීම සඳහා අවශ්‍ය පරිසරය නිර්මාණය කර දෙමින් එ වැනි පීඩනයන්ට ඔරොත්තු දෙන පරිදි ඔවුන්ගේ ව්‍යවසායකත්ව ශක්තිය තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග යුහුසුලු ව ගත යුතු වේ.

3 රූප සටහන

ඉහත රූප සටහන මගින් ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් වර්තමානයේ මුහුණ පාන ගැටලු දක්වා ඇති අතර එම ගැටලු අවම වන පරිදි කොවිඩ්-19 වසංගතයෙන් පීඩාවට පත් වූ ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර යළි නගා සිටුවීමට පහත සඳහන් පියවර ගත හැකි ය.

- කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් බිඳ වැටුණු සැපයුම් දාම, වෙළෙඳපොළ සහ අලෙවිකරණ සබඳතා යළි ගොඩ නැංවීමට අවශ්‍ය වන පුහුණු වැඩ සටහන් සහ මාර්ගෝපදේශ සඳහා යාන්ත්‍රණයක් සැකසීම

- ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් පුනර්ජීවනය සඳහා ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන්ට රජයේ සහන පැකේජ විධිමත් ආකාරයෙන් එම අංශ වෙත ගලා යෑමට සැලැස්වීම
- කාරක ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා ඉටු කිරීම සඳහා නව ප්‍රතිමූල්‍ය ණය යෝජනා ක්‍රම, ණය ඇප ආවරණ යෝජනා ක්‍රම, පොලී සහනාදාර යෝජනා ක්‍රම ක්‍රියාත්මක කිරීම
- අනාගතයේ දී මෙවැනි කම්පනයකට මුහුණ දීමේ හැකියාව ඉහළ නැංවීමට සහ තරගකාරීත්වය ඇති කරලීමට අවශ්‍ය ධනාත්මක වින්තනය ගොඩ නැංවීම
- ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා රාජ්‍ය, පෞද්ගලික හවුල් උපාය මාර්ග ප්‍රවර්ධනය කිරීම
- ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන්හි මූල්‍ය ගැටලු විසඳීම සඳහා රජයේ සහ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අනුග්‍රහය යටතේ ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන්ට හිතකාමී බැංකු පද්ධතියක් ස්ථාපනය කිරීම
- ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් පිළිබඳ ව වැදගත් තොරතුරු තබා ගැනීම සඳහා

ජාතික වශයෙන් ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර පිළිබඳ ව්‍යාපාරික ද්වාර පිහිටුවීම (MSME Portal)

- වඩා වැඩි ලාභදායී ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් විවිධාංගීකරණය කිරීම, නව තාක්ෂණය හඳුන්වා දීම සහ අලෙවිකරණ වැඩිදියුණු කිරීමේ ක්‍රම දියුණු කිරීම සඳහා ක්‍රමෝපායයන්, පුහුණු වැඩසටහන් පැවැත්වීම
- ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් සඳහා අවශ්‍ය යටිතල පහසුකම් වැඩිදියුණු කිරීමට රජයේ සෘජු වියදම් ඉහළ නැංවීම
- බදු සහන, නව වෙළෙඳ ගිවිසුම් ඇති කිරීම තුළින් ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් දිරි ගැන්වීමට කටයුතු කිරීම
- මූල්‍ය ස්ථායීතාව ගොඩ නැංවීම, මූල්‍ය ගනුදෙනු වාර්තා කිරීම පිළිබඳ අවශ්‍ය දැනුම ලබා දීම සඳහා පුහුණු වැඩසටහන් පැවැත්වීම

මේ ආකාරයෙන් රටේ ආර්ථිකයේ කොඳු නාරටිය බඳු ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී අංශ තවදුරටත් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය උපාය මාර්ග සහ ක්‍රමවේද කඩිනමින් ගැනීම කාලෝචිත වේ.

ආයතන වර්ධනයට නායකත්වයෙන් බිඳක්...

එන් එම් එම් දමයන්ති

නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂ

ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව

හැඳින්වීම

නායකත්වය යනු යම් පුද්ගලයකුට දී ඇති ඕනෑම තත්වයක් යටතේ නිශ්චිත අරමුණක් හෝ අරමුණු කිහිපයක් ළඟා කර ගැනීම සඳහා අන්‍යයන්ගේ හැසිරීම හා වැඩ කටයුතු මෙහෙයවීම, මග පෙන්වීම සහ බලපෑම් කිරීමට ඇති හැකියාවයි. එනම්, යම් අරමුණක්, පරමාර්ථයක් හෝ ඉලක්කයක් මුදුන් පමුණුවා ගැනීම සඳහා නැති නම් එය ඉටු කරවා ගැනීම සඳහා කණ්ඩායමක් වෙත බලපෑම් කිරීමට ඇති හැකියාව නායකත්වය වේ. එමෙන් ම නායකත්වය යනු පරමාර්ථයක් හෝ පරමාර්ථ ඉටු කර ගැනීම සඳහා යටත් සේවකයින් හෙවත් අනුගාමිකයන් වෙත බලපෑම් කිරීමට ඇති හැකියාව ලෙස ද හැඳින්විය හැකි ය.

නායකත්වයේ දී හුදු නායකත්වය දීම සම්බන්ධ කාර්යයන් පමණක් නො ව පුද්ගලයන් සහ කණ්ඩායම් කාර්යයන් කිරීම දෙසට පෙළඹවීම මෙන් ම බාහිර පරිසරය සමඟ සන්නිවේදන කටයුතු පවත්වා ගෙන යෑම සහ විවිධ කණ්ඩායම් සමඟ සම්බන්ධ වී කටයුතු කිරීම වැනි පුළුල් පරාසයක පැතිරුණු කාර්යභාරයක් උසුලනු ලැබේ. සීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වන ලෝකයක ඇති විශාල තරගකාරී පරිසරයක් තුළ ආයතන සාර්ථක ව පවත්වා ගෙන යෑමටත් ඒවායේ ඉදිරි පැවැත්මට අදාළ ව තීරණාත්මක වශයෙන් බලපෑම් කිරීමටත් ඇති හැකියාව නායකත්වය ලෙස දැක්විය හැකි ය.

ඕනෑම ආයතනයක සාර්ථකත්වය රඳා පවතින්නේ සාර්ථක නායකත්වයක් තුළින් ය. වර්තමානයේ සීඝ්‍රයෙන් දියුණු වන ලෝකයක දැඩි තරගකාරීත්වයක් තුළින් අපේක්ෂිත මට්ටමේ දියුණුවක් ළඟා කර ගත හැකි වන්නේ තීරණාත්මක ලෙස බලපෑම් කළ හැකි නායකත්වයක් පවතින විටයි. බොහෝ සමහර ආයතන ඉහළට ඔසවා තබා ඇත්තේ ද නායකයන්ගේ මූලිකත්වය තුළින් ම ය. එමෙන් ම සමහර ආයතන ඉතා කෙටි කාල වකවානුවකින් බිඳ වැටීමට ලක් වන්නේ ද නායකත්වයේ පවතින අඩුපාඩුකම් මත බව අප කවුරුත් දන්නා කරුණකි.

නායකත්වය පිළිබඳ දී ඇති නිර්වචන කිහිපයක්

කෙයින් ඩාවිස් නායකත්වය මැනැවින් විග්‍රහ කර ඇත. ඔහුට අනුව 'නායකත්වය යනු නිර්වචනය කරන ලද අරමුණු උදෙසාගෙන් යුතුව සිදු කිරීමට අන් අයව පොළඹවා ගැනීමට ඇති හැකියාවයි'. එය කණ්ඩායමක් එකට එක් කර ඉලක්ක ළඟා කර ගැනීම උදෙසා පොළඹවන මානව සාධකයයි.

මහාචාර්ය වොරන් බෙනිස් නායකත්වය හඳුන්වා දී ඇත්තේ 'ඔබ ගැන දැන ගැනීම, හොඳින් සන්නිවේදනය කළ හැකි දැක්මක් තිබීම, සගයන් අතර විශ්වාසය ගොඩ නගා ගැනීම සහ ඔබේ නායකත්ව හැකියාවන් මුදුන් පත් කර ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය පියවර ගැනීම' ලෙසයි.

පීටර් ඩකර් නායකත්වය විග්‍රහ කර ඇත්තේ 'යම් අයකුට අනුගාමිකයන් සිටිත් ද ඔහු නායකයකු වේ' යනුවෙන් ය.

බිල් ගේට්ස්ට අනුව 'ඉදිරි සියවස දෙස බලන කළ නායකයකු ලෙස හැඳින්විය හැක්කේ අනික් අය සවිබල ගන්වන තැනැත්තෙක්' යනුවෙන් නායකයකු විග්‍රහ කෙරේ.

ග්‍රවිල්ස් හඳුන්වා දී ඇත්තේ 'නායකයින් හෝ අනුගාමිකයින් විසින් බෙදා හදා ගනු ලබන අරමුණක් දෙසට අන් අය බලමුළු ගන්වන තැනැත්තා' නායකයා ලෙසයි.

නායකත්වයේ ලක්ෂණ

1. නායකත්වය යනු අන්තර් පුද්ගල ක්‍රියාවලියක් වන අතර, කළමනාකරුවකු සිය ඉලක්ක සපුරා ගැනීම සඳහා තම අනුගාමිකයන්ට බලපෑම් කිරීම හා මඟ පෙන්වීම සිදු කරයි.
2. බුද්ධිය, පරිණතභාවය සහ පෞරුෂත්වය ඇතුළත් පුද්ගලයකු තුළ තිබිය යුතු ගුණාංග නායකත්වය තුළ අන්තර්ගත වේ.
3. නායකත්වය කණ්ඩායම් ක්‍රියාවලියකි. ඒ අනුව අරමුණු ඉටු කර ගැනීම දෙසට කණ්ඩායමක සිටින පුද්ගලයන් පොළඹවා ගැනීම දක්ෂ නායකයකු සතු ව පවතින ලක්ෂණයකි.
4. නායකත්වය අවස්ථානුකූල ව සැකැස්මක් දෙසක් වේ. නායකත්වයට අදාළ ව ගැලැපෙන ශෛලියක් නොමැත. ඒ සියල්ල රදා පවතින්නේ එක් එක් අවස්ථාවට අනුරූපී ව ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය අනුවයි.
5. පුද්ගලයන් සහ කණ්ඩායම් මනා ලෙස හඳුනා ගැනීමත්, ඔවුන් ස්වකැමැත්තෙන් කාර්යයන් කිරීම කෙරෙහි පෙළඹවීමත් මනා නායකත්වයක් තුළින් ගම්‍ය වේ.
6. නායකයා යනු තම සේවකයින්ට සැලසුම් හා ප්‍රතිපත්ති මනා ලෙස සන්නිවේදනය කරමින් අදාළ කාර්යයන් ආරම්භ කර මෙහෙයවන්නකු වේ.
7. ආර්ථික හා ආර්ථික නො වන ප්‍රතිලාභ හරහා තම සේවකයින් අභිප්‍රේරණය කර අදාළ කාර්යයන් නිසි පරිදි සිදු කර ගැනීමට සාර්ථක නායකත්වය කටයුතු කරයි.

8. නිසි ලෙස මඟ පෙන්වීම සාර්ථක නායකයකු සතු ලක්ෂණයකි. මඟ පෙන්වීම යනු තම සේවකයින් කාර්යක්ෂම ලෙස හා ඵලදායී ලෙස සිය රාජකාරිය ඉටු කිරීමට හැකි වන අයුරින් හැඩ ගස්වා ගැනීමයි.

නායකයකු සතු භූමිකාවන්

ඕනෑ ම ආයතනයක නායකයකු සතු ව පවතින ප්‍රධාන භූමිකාවන් කිහිපයක් පහත ආකාරයෙන් සංක්ෂිප්ත කර දැක්විය හැකි ය.

1. ඕනෑ ම මට්ටමකට අදාළ ව නායකයකු අවශ්‍ය වේ. නායකයා යනු සෑම කළමනාකරණ මට්ටමකට ම අදාළ ව වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරනු ලබන තැනැත්තෙකි. ආයතනික සැලසුම් හා ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීමේ දී ඉහළ කළමනාකරණයෙන් ලැබෙන සහයෝගය වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. එසේ ම මධ්‍යම හා පහළ මට්ටමේ කළමනාකාරිත්වය මගින් සකස් කරනු ලබන සැලසුම් හා වැඩ සටහන් අර්ථකථනය කොට ක්‍රියාත්මක කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. සැලසුම් ක්‍රියාවට නංවන අවස්ථාවේ දී තම සේවකයින් හට මනා ලෙස මඟ පෙන්වීම සහ උපදේශන ලබා දීම තුළින් නායකත්වය ක්‍රියාත්මක කළ හැකි වේ.
2. නායකයා යනු ආයතනයක් නියෝජනය කරන්නෙකි. ඔහුගේ භූමිකාව වන්නේ පිටස්තර ජනතාව හමුවේ ආයතනය නියෝජනය කරමින් තර්කානුකූල ව සන්නිවේදනයේ නිරත වීමයි. එමෙන් ම එම ආයතනයේ ඔහු මෙහෙයවනු ලබන සියලු කර්තව්‍යයන් වෙනුවෙන් ද පෙනී සිටියි.
3. ආයතනික අරමුණු සමඟ පුද්ගලික අරමුණු ඒකාබද්ධ කිරීම හා සංසන්දනය කිරීමට එනම්, පිරිපුන් නායකත්ව ගති ලක්ෂණ ඇති නායකයකු තම සේවකයින්ගේ පුද්ගලික අරමුණු, ආයතනික අරමුණු සමඟ සැසඳීමට/ඒකාබද්ධ කිරීමට නිසි ආකාරයෙන් කටයුතු කරයි. එමෙන් ම පුද්ගලික උත්සාහයන් පොදු අරමුණක් කරා රැගෙන යෑමට නිරන්තරයෙන් කටයුතු කරන අතර ඒ තුළින් ආයතනික අරමුණු ළඟා කර ගැනීමට කටයුතු කරයි.
4. නායකයා අනෙක් අයගේ සහාය ඉල්ලා සිටියි. එමෙන් ම ඔහු කළමනාකරුවෙකි. අනෙක් අතට ඔහු තම සේවකයින්ගේ සහයෝගය ඇති ව සතුටින් හා සාමකාමී ව වැඩ කටයුතු සිදු කිරීමට මඟ පෙන්වන්නෙකි. මෙසේ කටයුතු කළ හැක්කේ නායකයා තුළ ඇති පෞරුෂත්වය, බුද්ධිමත්භාවය,

පිරිපුන් බව හා පළපුරුද්ද තුළින් වන අතර ඒ තුළින් ධනාත්මක ප්‍රතිඵල සැම විට ම ලබා දෙයි. මේ සම්බන්ධයෙන් තවදුරටත් විග්‍රහ කිරීමේ දී, සාර්ථක නායකයකු තම සේවකයින් විසින් කරනු ලබන යෝජනා පවතින්නේ නම් ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව සොයා බැලීමටත්, අනෙක් අතට අවකාශයක් ඇත් නම් ආයතනයේ අදාළ සැලසුම්, වැඩ සටහන් ක්‍රියාවට නැංවීමට ඔවුන්ට අවස්ථාව ලබා දීමටත් කටයුතු කරයි. මේ ආකාරයට කටයුතු කිරීම තුළින් තම සේවකයින්ගේ රාජකාරි කටයුතු සිදු කිරීමට අවශ්‍ය සම්පූර්ණ සහයෝගය ලැබෙන අතර ඔවුන් සිය කැමැත්තෙන් ම වැඩ කිරීම තුළින් ප්‍රශ්න ගැටලු හමුවේ නිවැරදි මාර්ගයේ ගමන් කිරීමට හැකියාව ලැබේ.

5. මිතුරකු, දාර්ශනිකයකු සහ මාර්ගෝපදේශකයකු ලෙස කටයුතු කරයි. නායකයකුට ඉහත දැක්වෙන ක්‍රියාණ ගති ලක්ෂණ ක්‍රියාවට නැංවීමට හැකි විය යුතු ය. තම හැඟීම්, සිතූම් පැතුම් හා අදහස් අන්‍යයන් අතර, විශේෂයෙන් ම තම සේවකයින් සමඟ බෙදා ගනිමින් මිතුරකු ලෙස කටයුතු කිරීමේ හැකියාව ද ඔහුට තිබිය යුතු ය. තම බුද්ධිය හා පළපුරුද්ද භාවිත කරමින් දාර්ශනිකයකු ලෙස කටයුතු කළ හැකි නම් ඔහු නිසි නායකත්ව භූමිකාවක් රඟපාන්නකු වේ. එතුළින් අවශ්‍ය අවස්ථාවල දී සේවකයින්ට නිසි මඟ පෙන්වීම සිදු කළ හැකි ය. එමෙන් ම තම සේවකයින්ගේ සහයෝගීත්වය ඇති ව ඉහළ කළමනාකාරිත්වයේ සැලසුම් හා ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නැංවීමටත් අදාළ අරමුණු නිසි ලෙස ඉටු කර ගැනීමටත් හැකියාව ලැබේ.

නායකයකු සතු විය යුතු ගුණාංග

නායකත්වය ගැඹුරින් විග්‍රහ කිරීමේ දී නායකයකු සතු ව බහුකාර්ය ගුණාංග පැවතිය යුතු වීම වැදගත් වන අතර ඒ තුළින් ඔහු ඵලදායී හා සිත් ඇද ගන්නා සුළු චරිතයක් බවට පරිවර්තනය වෙයි. ඒ අනුව, පහත ගුණාංග නායකයකු සතු ව පැවතිය යුතු ය.

- **බාහිර පෙනුම**
නායකයකුට ප්‍රසන්න පෙනුමක් තිබිය යුතු ය. හොඳ නායකයකුට මනා කායික හා මානසික සෞඛ්‍ය තත්ත්වයක් තිබිය යුතු ය.
- **දුරදක්නා නුවණ**
නිසි දුර දැක්මක් (Forward Looking) පැවතීම අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් වන අතර ඒ තුළින් තම අනුගාමිකයින්ට බලපෑම් කිරීමේ හැකියාවක්

පවතී. ඒ නිසා සාර්ථක නායකත්වයකට මෙම දෘශ්‍යමාන හැකියාව නිරන්තරයෙන් ම දැකිය හැකි අතර ඒ තුළින් තර්කානුකූල ව වැඩ කටයුතු ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකියාව ලැබේ.

- **බුද්ධිමත් බව**
නායකයකුට ප්‍රශ්න අධ්‍යයනය කිරීමට හා දුෂ්කර අවස්ථාවන්ට මුහුණ දීමට හැකි වන පරිදි ප්‍රමාණවත් බුද්ධි මට්ටමක් තිබිය යුතු ය. වාසි සහ අවාසි සහගත තත්ත්ව විස්තර කර බැලීමටත්, එවැනි අවස්ථා සංක්ෂිප්ත කිරීමටත් හැකි විශ්ලේෂණාත්මක හැකියාවක් ඔහු සතු විය යුතු ය. ඒ නිසා ධනාත්මක මනසක් හා පරිණත දෘෂ්ටියක් තිබීම නායකත්වයේ දී ඉතා වැදගත් වේ.
- **සන්නිවේදන හැකියාව**
නායකයකු සතු ව ප්‍රතිපත්ති හා ක්‍රමවේද පැහැදිලි ව, මනාව හා ඵලදායී ව සන්නිවේදනය කිරීමේ හැකියාව පැවතිය යුතු ය. ඒ තුළින් අනෙක් අයට අදාළ කාර්යයන් නිසි ලෙස ඒත්තු ගැන්වීමටත්, උත්තේජනය කිරීමටත් හැකියාව ලැබේ.
- **අරමුණ**
නායකයකුට සාධාරණ දෘෂ්ටියක් පැවතිය යුතු ය. එය ඔහු කැමති පුද්ගලයකුගේ හෝ පුද්ගලයන්ගේ කැමැත්තට අනුව සිදු නො විය යුතු අතර පක්ෂග්‍රාහී බවින් තොර විය යුතු ය. ඔහු තමාගේ මතය අත් මත හා සැසඳීමෙන් නිසි ලෙස කටයුතු කළ යුතු අතර අදාළ කරුණු හා තර්ක පදනම් කර ගෙන අදාළ විනිශ්චයන් දිය යුතු ය.
- **කාර්යයන් පිළිබඳ මනා දැනුම**
නායකයකු තම සේවකයින්ට පවරා ඇති හා කර ගෙන යනු ලබන කාර්යයන් පිළිබඳ ව මනා දැනුමක් තිබිය යුතු ය. එවිට තම සේවකයින්ගේ විශ්වාසය පහසුවෙන් දිනා ගත හැකි ය. එමෙන් ම ආයතනික අරමුණු හා පරමාර්ථ සාර්ථක ව ඉටු කර ගැනීම දෙසට ගමන් කළ හැකි ය.
- **වගකීම් පිළිබඳ හැඟීම**
කාර්යයන් සිදු කිරීමේ දී ඒ සඳහා අවශ්‍ය බලපෑම් කිරීමට නම් තම යටත් සේවකයින්ගේ කාර්යයන් පිළිබඳ ව මෙන් ම වගකීම් හා වගවීම් පිළිබඳ ව ද දැන ගැනීම ඉතා වැදගත් වේ. මෙහි දී අභිප්‍රේරණය යන සාධකය වැදගත් වේ. පළමුව

තමා ව අභිප්‍රේරණය කර ගත යුතු ය. ඊට සමගාමී ව තම යටත් සේවකයින් මනා ලෙස අභිප්‍රේරණය කිරීම දෙසට යොමු විය යුතු අතර අදාළ ඉලක්කයන් ළඟා කර ගැනීම දෙසට ඇති වගකීම තරයේ සිත තුළ තිබිය යුතු ය. අනෙක් අයට ද තමන්ගේ වගකීම් නිසි ලෙස අවබෝධ වීමට ඉඩ ලබා දිය යුතු ය.

■ ආත්ම විශ්වාසය සහ ස්වකැමැත්ත

සේවක විශ්වාසය දිනා ගැනීමට නම් ආත්ම විශ්වාසය වැදගත් වේ. ඔහු විශ්වාසවන්ත කෙනෙකු විය යුතු අතර ස්වකැමැත්තෙන් ම සියලු අවස්ථා හැසිරවිය යුතු ය. එවිට සියලු කාර්යයන් නිසි ලෙස ඉටු වන අතර තම අනුගාමිකයන් කාර්යයන් කිරීම දෙසට නිරන්තරයෙන් ගමන් කරනු ඇත.

■ මානුෂීය බව

මෙය නායකත්වයට අත්‍යවශ්‍ය කරුණක් වේ. ඊට ප්‍රධාන හේතුවක් වන්නේ නායකයා තම රාජකාරි කටයුතු සිදු කරන්නේ සමූහයක් සමඟ වන අතර එහි දී අනෙකුත් පාර්ශ්වයන්ගේ පුද්ගලික තත්ව පිළිබඳ ව ද මනා දැනීමකින් හා අවබෝධයකින් හැසිරිය යුතු ය. ඒ තුළින් සුභදැයිලි පරිසරයක් නිර්මාණය වන අතර සියල්ලන් සතුටින් කාර්යයන් සිදු කිරීම දෙසට යොමු වනු ඇත.

නායකත්වය සහ කළමනාකරණය

නායකත්වය සහ කළමනාකරණය බොහෝ විට එකිනෙකට සමාන පද ලෙස විටෙක සලකනු ලබයි. කළමනාකරණයේ අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් ලෙස නායකත්ව හැසිරීම පෙන්වා දිය හැකි අතර, ඒ තුළින් සෑම සේවකයකු ම වර්ධනය වන පරිදි විශිෂ්ට පරිසරයක් ගොඩ නැගීමට හැකි වේ. නායකත්වය අර්ථ දැක්වෙන්නේ ඉලක්ක සපුරා ගැනීම සඳහා කණ්ඩායම්වල උත්සාහයන්ට බලපෑම් කිරීමට හා මෙහෙයවීමට ඇති හැකියාව ලෙසයි.

කළමනාකරුවකු තුළ නායකයකුට අදාළ ගති ලක්ෂණ තිබිය යුතු ය. එනම් ඔහු සතු ව නායකත්ව ගති ලක්ෂණ පිළිබිඹු විය යුතු ය. තරගකාරී වැසි අත්පත් කර ගැනීම සඳහා සාර්ථක නායකයින් අවශ්‍ය උපාය මාර්ග ගොඩ නගා ගෙන තිබේ. ප්‍රශස්ත ආයතනික කාර්යක්ෂමතාවක් සඳහා සංවිධානවලට ශක්තිමත් නායකත්වයක් සහ ශක්තිමත් කළමනාකරණයක් අවශ්‍ය වේ.

සෑම කළමනාකරුවකු ම ආයතනයක් තුළ දරන විධිමත් තනතුරු නිසා ම ස්වභාවයෙන් ම නායකයකු වන බව

බොහෝ දෙනාගේ මතය වුව ද එය සම්පූර්ණයෙන් ම නිවැරදි මතයක් ලෙස පිළිගත නො හැකි ය. කළමනාකරුවකු සැබැවින් ම නායකයකු වන්නේ යටත් සේවකයින් විසින් ඔහු නායකයකු ලෙස පිළිගන්නේ නම් පමණි. එය ඕනෑ ම කළමනාකරුවකු සතු ව පවතින නායකත්ව දක්ෂතා හා හැකියාව මත තීරණය වේ.

නායකත්වය හා කළමනාකරණය අතර ඇති වෙනස්කම්

නායකත්ව හා කළමනාකරණ සංකල්ප තවදුරටත් විග්‍රහ කිරීමේ දී, නායකත්වය හා කළමනාකරණය අංග දෙකක් ලෙස පෙනී යයි. 1 වගුව සැලකීමේ දී ඒ බව වඩාත් පැහැදිලි කර ගත හැකි ය.

ඒ අනුව, නායකත්වය යනු ඉතා පුළුල් පරාසයක පැතිරුණු සංකල්පයක් වන අතර එය ඉතා වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරනු ලබයි. නවීන ලෝකයට අවශ්‍ය වී ඇත්තේ කළමනාකාරිත්ව නායකත්වයක් බැවින් කළමණාකරුවන් සතු ව නායකත්ව ගුණාංග තිබීම හෝ වර්ධනය කර ගැනීම කාලීන අවශ්‍යතාවක් ලෙස පෙන්වා දිය හැකි ය.

නායකත්ව න්‍යායයන්

නායකත්වය පිළිබඳ ඉගෙන ගත හැකි න්‍යායයන් කිහිපයක් පහතින් විස්තර කර ඇත.

1. ගති ලක්ෂණ න්‍යායය

පුද්ගල ගති ලක්ෂණ අනුව නායකත්වයේ සාර්ථකත්වයක් හෝ ජයග්‍රහණයක් විග්‍රහ කළ හැකි ය. මෙහි දී,

■ භෞතික ශරීරයේ ස්වභාවය අනුව

පුද්ගලයින්ට බලපෑම් කළ හැකි ආකාරය පිළිබඳ ව මේ තුළින් විග්‍රහ කෙරේ. රූල්ස් ස්ටෝග්විල් සිදු කර ඇති පරීක්ෂණයකට අනුව පුද්ගලයකුගේ ශරීරයේ භෞතික ස්වරූපය සෘජු ලෙස ම බලපාන බව හෝ බල නො පාන බව නිවැරදි ව කිව නො හැකි බව දක්වා ඇත. නමුත්, කෙනෙකුගේ බාහිර පෙනුම නායකත්වයේ දී පිළිගැනුම කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති කරයි.

■ පෞරුෂත්වය

යම් පුද්ගලයකුට ස්වාධීන ව තම වැඩ කටයුතු කර ගෙන යෑමට ඇති හැකියාවක්, තමන් කරන වැඩ කටයුතු පිළිබඳ ව තමාට වගකීම් දැරීමට ඇති හැකියාවක් පෞරුෂත්වය ලෙස අර්ථ

1 වගුව

ලක්ෂණය	න්‍යායකයා	කළමනාකරුවා
අරමුණු/ඉලක්ක/පරමාර්ථ	පෞද්ගලික ව ම ඉටු කර ගැනීම දෙසට යොමු වේ	අපෞද්ගලික වන අතර අනෙකුත් අයට කිරීමට ඉඩ ලබා දී බලා සිටියි
රඳා පැවතීම	පිළිගැනුම මත	විධිමත් තනතුරු තුළින් ඇති වූ අධිකාරය
අන් අයට බලපෑම් කිරීමට ඇති හැකියාව	න්‍යායකත්වයේ දී විවිධ බල මූලාශ්‍ර මගින් බලපෑම් කිරීමට හැකියාව ලැබේ	නීත්‍යානුකූල අධිකාරය තුළින් ලද හැකියාවයි
මූලික කාර්යභාරය	ආයතනික වෙනස්කම්, නව්‍යතාවන් සහ නිර්මාණශීලීත්වය ඇති කිරීම	ආයතනික ක්‍රියාකාරීත්වය, විවිධ කටයුතු සම්බන්ධීකරණය සහ ආයතනයේ තුලිතතාව ආරක්ෂා කිරීම
ළඟා කර ගැනීමට අපේක්ෂිත තත්ත්වයන්	දිගු කාලීන දෘෂ්ටිය හෝ නිෂ්ඨාව	අරමුණු හෝ පරමාර්ථ
මූලික කාර්යභාරය	ආයතනයේ නිසි වෙනස් කිරීම් සිදු කිරීම, නව්‍යතාවන් හා නිර්මාණශීලීත්වය ඇති කිරීම	ආයතනයේ විවිධ කටයුතු සම්බන්ධීකරණය සහ ආයතනික තුලිතතාව ආරක්ෂා කිරීම
අන් අයගෙන් ලැබෙන ගෞරවය	තමා පසුපස සෙවනැල්ලක් මෙන් ගමන් කරයි	නිරන්තරයෙන් අපේක්ෂා කරයි
අන්තර් පුද්ගල ක්‍රියාකාරීත්වය ඇති වන ආකාරය	පෙළඹවීම එනම් අවබෝධය ඇති කිරීම මගින්	මෙහෙයවීම තුළින්

දැක්විය හැකි ය. ශ්‍රේඩ් ෆිල්ඩර් විස්තර කර ඇති ආකාරයට පෞරුෂත්ව ලක්ෂණයක් වන ප්‍රත්‍යක්ෂ ඥානය වඩාත් සාර්ථක න්‍යායකයන් තුළ ඉහළ මට්ටමින් පවතින බව විස්තර කර ඇත. තව ද, සඵලදායී න්‍යායකයන් තමාගේ අනුගාමිකයන් සමඟ වැඩ කිරීමේ දී වඩාත් සමීප ව වැඩ කරන බව විග්‍රහ කර ඇත.

■ **බුද්ධිය**

යම් තීරණයකට එළඹීමට පුද්ගලයකුට පවතින හැකියාව හා වාචික දක්ෂතාව බුද්ධිය තුළින් විග්‍රහ කෙරේ. ස්ටෝග්විල් විග්‍රහ කර ඇති ආකාරයට න්‍යායකයා අන් අය අතර න්‍යායකයකු ලෙස පිළිගැනීමට නම් සමුහය ඉදිරියේ අවශ්‍ය ප්‍රමාණයටත් වඩා ක්‍රියාශීලී විය යුතු ය. එසේ නො වීම අනුගාමිකයන්ගෙන් ලැබෙන ගරුත්වය හීන වීමට හේතු වන බව තවදුරටත් දක්වා ඇත.

ඉහත කරුණුවලට අමතර ව ගති ලක්ෂණ න්‍යායයට අනුව සාර්ථක න්‍යායකයකු වීමට නම් තීරණ ගැනීමට ඇති හැකියාව, විශ්වාසවන්ත බව, අන් අය පාලනය කර ගැනීමට ඇති හැකියාව, බලය යොදා ගැනීම හා එඩිතර බව, ආත්ම විශ්වාසය, දරා ගැනීමට ඇති හැකියාව, නිරන්තර ව පවතින උද්යෝගිමත් බව, ක්‍රියාශීලීත්වය, අවංකභාවය, සාධාරණත්වය සහ නිර්මාණශීලී බව ආදී කරුණු වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි.

2. වර්යාත්මක න්‍යායය

මෙහි දී න්‍යායකත්වයේ හැසිරීම එනම් වර්යාව පදනම් කර ගෙන න්‍යායකත්වය විස්තර කිරීමට උත්සාහ දරා ඇත. මෙම න්‍යායය ප්‍රධාන සාධක දෙකක් යටතේ විස්තර කළ හැකි ය.

එනම්, තමන් සතු අධිකාරය සහ බලය යොදා ගනිමින් තීරණ ගැනීම සඳහා අනුගාමිකයන්ට බලපෑම් කරන ආකාරය අනුව න්‍යායකත්ව ශෛලීන් විස්තර කර ඇත. ඒ අනුව ප්‍රධාන න්‍යායකත්ව ශෛලීන් තුනක් විග්‍රහ කෙරේ.

1. ඒකාධිපති නායකත්ව ගෛලිය

මෙම නායකත්ව ගෛලියේ දී නායකයා විසින් සියලු තීරණ ගනු ලබන අතර එසේ ගනු ලබන තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීම තම අනුගාමිකයින්ට පැවරේ.

2. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී නායකත්ව ගෛලිය

තීරණ ගැනීමේ දී නායකත්ව උපදෙස් පිළිපදින අතර වඩාත් වැදගත් වන්නේ මෙසේ ගනු ලබන තීරණ නායකයාගේ මෙන් ම අනුගාමිකයන්ගේ ද උපදෙස් අනුව එකඟතාවකින් සිදු වන බවයි.

3. අනුගාමිකයන්ට සම්පූර්ණයෙන් ම නිදහස ලබා දෙන නායකත්ව ගෛලිය

මෙහි දී අවශ්‍ය තීරණ ගැනීමටත්, වැඩ කටයුතු කිරීමටත් සම්පූර්ණ නිදහස අනුගාමිකයින්ට ලබා දී ඇති අතර නායකත්වයේ බලපෑමකින් තොර ව අනුගාමිකයන්ට වැඩ කිරීමේ හැකියාව ඇත. මෙවැනි අවස්ථාවක නායකත්වයක් ඇත්තේ නාමික ව පමණි.

මීට අමතර ව, සිදු කරනු ලබන කාර්යයන් කෙරෙහි සහ සමාජ සම්බන්ධතාවලට අවධානය යොමු කරන අකාරය අනුව ද හඳුනා ගෙන ඇති නායකත්ව ගෛලීන් කිහිපයක් ඇත.

1. නිෂ්පාදන නැඹුරු නායකත්ව ගෛලිය

මෙහි දී නායකත්වය කේන්ද්‍රගත වී ඇත්තේ කුමන ආකාරයකින් හෝ නිෂ්පාදනය ඉහළ නංවා ගනිමින් කාර්යයන් ඉටු කර ගැනීම දෙසට ගමන් කරවීමට ය. මෙවැනි නායකත්වයක දී තම යටත් සේවකයින්ගේ අවශ්‍යතා හෝ අදහස්වලට අවධානයක් යොමු නො කරන අතර විවිධ දඬුවම් දීමේ ක්‍රියාමාර්ග ද අනුගමනය කරයි.

2. සේවක නැඹුරු නායකත්ව ගෛලිය

නායකයාගේ වර්යාව යොමු වී තිබෙන්නේ සේවකයන්ගේ පුද්ගලික අදහස් හා හැසිරීම්වලට අනුකූල ව වන අතර ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා ඉටු වන ආකාරයේ පරිසරයක් නිර්මාණය කිරීම තුළින් කාර්යයන් ඉටු කර ගැනීම දෙසට ගමන් කරයි. ඒ අනුව සහයෝගයෙන්, අන් අයගේ අදහස්වලට ගරු කරමින් වැඩ කටයුතු සිදු කරන අතර දඬුවම් කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග අනුගමනය නො කරයි.

3. කළමනාකාරිත්ව ජාල න්‍යායය

රොබර්ට් බ්ලේක් සහ ජේන් මොටෝන්ගේ කළමනාකාරිත්ව ජාල න්‍යායය නායකත්ව ගෛලීන් විස්තර කිරීමේ දී බොහෝ විට යොදා ගැනේ. කළමනාකාරිත්ව ජාල න්‍යායයෙන් ගම්‍ය වන්නේ කළමනාකරුවකු හෝ නායකයකු තම හැසිරීම් තුළින් ප්‍රකාශ කරනු ලබන සේවක සහභාගිත්වය සහ කාර්ය සාධන පක්ෂපාතිත්වය පෙන්වුම් කරන ප්‍රස්තාරයකි. මෙම ජාලමය ප්‍රස්තාරය පහත ආකාරයට නිරූපණය කළ හැකි ය.

9	1.9								9.9
8									
7									
6									
5				5.5					
4									
3									
2									
1	1.1								9.1
	1	2	3	4	5	6	7	8	9

1.1 දුබල කළමනාකරණය

1.9 සුභදශීලී කළමනාකරණය

5.5 මධ්‍යස්ථ කළමනාකරණය

9.1 කාර්ය පරම කළමනාකරණය

9.9 ප්‍රශස්ත කළමනාකරණය

කළමනාකාරිත්ව ජාල න්‍යායයට අනුව නායකත්ව ගෛලීන් 81ක් පවතින අතර ඒ අතරින් ඉහත දැක්වෙන ආකාරයට ප්‍රධාන ලක්ෂණ 5කට නායකත්ව ගෛලීන් 5ක් විස්තර කර ඇත. වඩාත් වැදගත් ම නායකත්ව ගෛලිය වන්නේ සංවිධානයක ප්‍රධාන අරමුණු දෙක වන නිෂ්පාදන වර්ධනය සහ සේවක තෘප්තිය සැලකිල්ලට ගෙන නායකත්ව ගෛලීන් හැඩ ගස්වා ගැනීමයි.

4. නායකත්වය පිළිබඳ අවස්ථානුකූල න්‍යායය

මෙම න්‍යායයට අනුව නායකත්වයේ සාර්ථකත්වය තීරණය කරනු ලබන්නේ නායකත්ව ගෛලීන්, ගති ලක්ෂණ සහ අවස්ථානුකූල ව ආයතනය තුළ පවතින සාධකවලට අවධානය යොමු කරමින් කාර්යයන් දෙසට යොමු වන නායකත්වයකින් වේ. නායකයකු

තම පුද්ගලික ගති ලක්ෂණ සහ හැසිරීම් රටා හා ආයතනයේ අවශ්‍යතා සැලකිල්ලට ගෙන අවස්ථාවට ගැලපෙන ආකාරයෙන් නායකත්ව ගෛලීන් සකස් කර ගනිමින් බලපෑම් ඇති කරයි.

ෆ්‍රෙඩ් ෆිල්ඩර් විසින් සාර්ථක නායකත්වයක් අවස්ථානුකූල සාධක තුනක් යටතේ තීරණය වන බව පෙන්වා දී ඇත.

i. නායකයා සහ අනුගාමිකයන් අතර පවත්නා සම්බන්ධතාව මත තීරණය වන නායකත්වය

එනම් නායකයකුට තම යටත් සේවකයන්ගෙන් ලැබෙන සහයෝගය සහ ඔවුන් කෙරෙහි ඇති විශ්වාසය මේ තුළින් පෙන්වා දිය හැකි ය. ඒ තුළින් කාර්යයන් සාර්ථක කර ගත හැකි වන අතර අදාළ ඉලක්ක කරා තම සේවකයින් සමඟ ගමන් කළ හැකි ය.

ii. කාර්යයන් සංවිධානය නැතහොත් ව්‍යුහගත කර ඇති ආකාරය අනුව තීරණය වන නායකත්වය

එනම් නිෂ්පාදන නැඹුරු නායකත්වයක් ද, සම්බන්ධතා පැවැත්වීමට හැකි නායකත්වයක් ද යන ආකාරය අනුව තීරණය වන නායකත්වයයි. වඩාත් සාර්ථක වන්නේ මෙම ආකාර දෙක ම ආවරණය වන පරිදි තෝරා ගත් නායකත්වයයි.

iii. තනතුර මත ඇති බලය තුළින් ඇති වන නායකත්වය

තම අනුගාමිකයන්ට ප්‍රතිලාභ සහ දඩුවම් දීමට ඇති බලය වේ. නමුත්, දඩුවම් දීම තුළින් පමණක් සාර්ථක නායකයකු විය නො හැකි ය. එනිසා තුලනාත්මක හැකියාවකින් යුතු නායකත්ව ගෛලීයක් ඉතා වැදගත් වේ.

නායකත්ව බල මූලාශ්‍ර

නායකත්වය පිළිබඳ කථා කිරීමේ දී ප්‍රධාන බල මූලාශ්‍ර පහක් පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කළ හැකි ය. නායකත්ව බල මූලාශ්‍ර තුළින් යම් පුද්ගලයකුට නැතිනම් නායකයකුට තම කාර්යයන් කර ගෙන යෑමේ දී බලය ලැබෙන හෝ බලය ලබා ගත හැකි ආකාරය විස්තර කෙරේ.

i. නීත්‍යනුකූල බලය

යම් තනතුරකට අදාළ ව නීත්‍යනුකූල ව ලැබී ඇති බලය මින් අදහස් කෙරේ. කුමන පුද්ගලයකු අදාළ තනතුරේ වැඩ කළ ද එම තනතුරට අදාළ ව ප්‍රකාශ කර ඇති බලය වෙනස් නො වී පවතී. උදාහරණයක්

ලෙස ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ජනාධිපතිවරයාට ලබා දී ඇති බලය ගත හැකි ය.

ii. විශේෂඥ බලය

දැනුම තුළින් ලැබෙන විශේෂ ප්‍රාගුණ්‍යය මෙයට අදාළ වේ. විවිධ විෂය ක්ෂේත්‍ර සහ වෘත්තීන්වලින් ලද දැනුම හා කුසලතා පදනම් කර ගෙන අදාළ කාර්යයන් කිරීමට ඇති හැකියාවයි. උදාහරණයක් ලෙස ගෛලය වෛද්‍යවරයාගේ කාර්යය දැක්විය හැකි ය.

iii. අනුභව බලය

යම් පුද්ගලයකු කෙරෙහි ඇති කර ගත් විශ්වාසය තුළින් අන් අය ඔහු ඉහළින් පිළිගන්නේ නම් එවැනි බලයක් පවතින නායකයකු මෙම නායකත්ව මූලාශ්‍රයට අයත් වේ. උදාහරණයක් ලෙස ප්‍රසිද්ධ ආගමික නායකයින්ට මෙම බලය ලැබී ඇත.

iv. වාසි පිරිනැමීම සඳහා ඇති බලය

යම් යම් පුද්ගල කණ්ඩායම්වලට ප්‍රතිදාන දීම මෙන් ම වාසි පිරිනැමීම සඳහා ඇති හැකියාව මින් අදහස් වේ. උදාහරණයක් වශයෙන් මිල දී ගැනීම් නියෝජිතයකුට තනතුර මත ඇති වූ නීත්‍යනුකූල බලය සීමිත වුව ද මිල දී ගැනුම් ඉක්මන් කිරීම මගින් හෝ ප්‍රමාද කිරීම මගින් සමස්ත කටයුතු සඳහා ප්‍රමුඛ බලපෑමක් කළ හැකි ය.

v. දඩුවම් දීමේ බලය

මෙය වාසි පිරිනැමීමේ බලයට ප්‍රතිවිරුද්ධ බලය වේ. තනතුර මත ලද බලයට වඩාත් සමීප ව මෙම බලය කටයුතු කරයි. යම් අයකුට දඩුවම් කිරීම සඳහා තවත් අයෙකුට ලැබෙන බලය මින් අදහස් කෙරේ. ආයතනයක හිමිකරුවකු තමන්ට අනවශ්‍ය අය ඉවත් කිරීමටත්, ඉහළ තනතුරුවලට යෑම වැළැක්වීමටත් ඇති හැකියාව උදාහරණ ලෙස පෙන්වා දිය හැකි ය.

නායකත්ව කාර්යයන් සඳහා බලපාන සාධක

ඕනෑ ම මට්ටමක වැඩ කටයුතු කරන නායකයකුට තම කාර්යයන් සාර්ථක ව කර ගෙන යෑමට විවිධ කරුණු බලපෑ හැකි ය. ඒ අතරින් වැදගත් කරුණු කිහිපයක් පහතින් දක්වා ඇත.

- නායකයා සතු නිවැරදි සංජානනීය හැකියාව නැත්නම් ඔහු ලෝකයේ යථාර්ථය දකින ආකාරය

- පෞරුෂත්වය, පළපුරුද්ද සහ ගති ලක්ෂණ
- ඔහු යටතේ වැඩ කරන අනුගාමිකයන්ගේ පසුබිම, ඔවුන්ගේ පෞරුෂත්වය සහ හැකියාවන්
- නායකයා හා සමාන මට්ටමේ නිලධාරීන්ගේ අපේක්ෂා සහ හැසිරීම්
- කාර්යයන්ගේ ස්වභාවය සහ එම කාර්යයන් කළ යුතු ආකාරය තේරුම් ගන්නා ආකාරය
- කණ්ඩායම්වල ස්වරූපය හා නායකයා සමඟ ඇති කර ගෙන තිබෙන සම්බන්ධතා

සාරාංශය

නායකත්ව සංකල්පය වර්තමානයේ විශේෂ කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. ඕනෑ ම ආයතනයක වැදගත් ම සාධකයක් වන්නේ ආයතනයේ කාර්යයන් සේවක තෘප්තිය සහිත

ව ඉටු කර ගැනීම දෙසට පවතින අභියෝගවලට මුහුණ දීමට හැකි නායකයින් බිහි කිරීමයි. සේවක පුහුණු හා සංවර්ධන වැඩ සටහන් කොපමණ ක්‍රියාත්මක කළත් අපේක්ෂිත මට්ටමින් කාර්යයන් දෙසට යොමු වන්නේ ද යන්න සොයා බැලීම වැදගත් වේ. ඊට අදාළ නායකත්වයන් බිහි කිරීම වැදගත් වන අතර ම කිසියම් පුද්ගලයකු විධිමත් ආකාරයෙන් නායකත්වයට පත් වීමත් අනුගාමිකයන් විසින් එම පුද්ගලයා තමන්ගේ නායකයා ලෙස පිළිගැනීමත් අවශ්‍ය වේ. ඒ අනුව අවස්ථානුකූල ව දී ඇති තත්ත්වයන් විග්‍රහ කර අපක්ෂපාතිත්වයකින් තොර ව ගැලපෙන නායකත්ව ගෛලියකට අනුගත වෙමින් අදාළ කාර්යයන් කිරීම දෙසට යොමු වීම නායකත්වයේ දී වැදගත් වේ. නමුත් පූර්ණ නායකත්වයක් සොයා ගැනීම අපහසු වුවත් සාර්ථක නායකත්වයන් අපට කොතෙකුත් දකින්නට හා අසන්නට ලැබේ. ඒ අනුව නායකත්වය යනු අත්දැකීම් හා කුසලතා වර්ධනය කර ගැනීම තුළින් වැඩිදියුණු කර ගත යුත්තක් වන අතර කාලයත් සමඟ තම දුර්වලතා පසෙක තබමින් සාර්ථක නායකත්වයක් කරා යෑමට උත්සාහ දැරීම වැදගත් වෙයි.

බැංකු රහස්‍යභාවය:

බැංකුකරුවාගේ යුතුකමක් ද? වගකීමක් ද?

දිලිහි නිලංගා විලන්ගමුව

නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂ

නීති හා අනුකූලතා කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව

භැඳින්වීම

වසර 100කට වඩා දිගු ඉතිහාසයක් ඇති බැංකු සම්බන්ධ නීතියේ වැදගත් ම සහ හොඳින් පිළිගත් මූලධර්මවලින් එකක් බැංකු රහස්‍යභාවය පිළිබඳ නීතිය. බැංකුවක් තම ගනුදෙනුකරුවන්ගේ තොරතුරු සම්බන්ධයෙන් දැඩි රහස්‍යභාවයක් පවත්වා ගත යුතු අතර මෙය බැංකු රහස්‍යභාවය ලෙස හඳුන්වනු ලබයි. කෙසේ වෙතත්, සාමාන්‍ය නීතිය මගින් අර්ථ දක්වා ඇති බැංකු රහස්‍යභාවයට ව්‍යතිරේක කිහිපයක් තිබේ. බැංකු රහස්‍යභාවය පිළිබඳ ව පවතින නෛතික රාමුවට ප්‍රමුඛත්වය දෙමින් බැංකු රහස්‍යභාවයේ මූලාරම්භය සහ පදනම, එය නගා සිටුවීමේ වැදගත්කම, බැංකු රහස්‍යභාවය යන සංකල්පයට ඇති ව්‍යතිරේක සහ ශ්‍රී ලංකාවේ බැංකු රහස්‍යභාවයේ භාවිතය පිළිබඳ ව සාකච්ඡා කිරීම මෙම ලිපියේ අපේක්ෂාවයි.

බැංකු රහස්‍යභාවය යනු කුමක් ද?

බැංකු රහස්‍යභාවය යනු යම් යම් කොන්දේසිවලට යටත් ව තම ගනුදෙනුකරුවන්ගේ පුද්ගලික සහ ගිණුම් තොරතුරු බැංකුවක් විසින් තෙවන පාර්ශ්වයකට ලබා දීම අවහිර කරන නෛතික මූලධර්මයකි. බැංකු රහස්‍යභාවයේ අර්ථය පුළුල් ලෙස වටහා ගෙන තිබුණ ද, ඒ සඳහා ජාත්‍යන්තර මට්ටමින් පැහැදිලි නිර්වචනයක් නොමැත. පාරිභෝගිකයාගේ යහපැවැත්ම ආරක්ෂා කරනු වස් මූල්‍ය ආයතන විසින් පාරිභෝගිකයාගේ මූල්‍ය තොරතුරු හෙළි නො කළ යුතු බවත්, ඕනෑ ම තුන්වන පාර්ශ්වයක විමසීමකට විරුද්ධ වීමට පවා ඔවුන්ට අයිතියක් ඇති බවත් පෙන්වා දෙමින් බැංකු රහස්‍යභාවය වෘත්තීය වගකීමක් බව සැවෝනා¹ ප්‍රකාශ කරයි.

බැංකුවක් සහ එහි ගනුදෙනුකරුවන් අතර පවතින සම්බන්ධතාවේ එක් කොන්දේසියක් වන්නේ ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ගනුදෙනු සහ මූල්‍ය කටයුතුවල තොරතුරු රහසිගත ලෙස පවත්වා ගෙන යා යුතු බවයි.

කෙ සේ වෙතත්, මෙම රීතිය ණය දෙන ආයතන අතර නිදහසේ හුවමාරු වන පාරිභෝගිකයින්ගේ ණය තොරතුරු සඳහා අදාළ නො වේ. එසේ ම, ඇතැම් නීති (ත්‍රස්ත විරෝධී සහ මත්ද්‍රව්‍ය වෙළෙඳාම් විරෝධී නීති වැනි) සහ ජාතීන් අතර බදු ගිවිසුම් හේතුවෙන්, ත්‍රස්තවාදයට සහ නීති විරෝධී මත්ද්‍රව්‍ය වෙළෙඳාමට එරෙහිව සටන් කිරීම සඳහා සහය වීමට සහ බදු පැහැර හැරීම සහ මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීමට බැංකු නිශ්චිත තොරතුරු මුදා හැරිය යුතු ය.²

බැංකුකරු සහ පාරිභෝගිකයකු අතර සබඳතාව ආරම්භ වන්නේ පාරිභෝගිකයා අදාළ බැංකුකරු සමඟ ගිණුමක් ආරම්භ කිරීමත් සමඟ ය. මෙම සම්බන්ධතාව බැංකුකරුට මෙන් ම පාරිභෝගිකයාට ද ප්‍රදානය කරන ලද අන්‍යෝන්‍ය අයිතිවාසිකම් සහ පනවන ලද අන්‍යෝන්‍ය බැඳීම් කිහිපයක් ඇති කරයි. ඒ අනුව, බැංකු නීතියේ වඩාත් වැදගත් සහ හොඳින් ස්ථාපිත රීතිවලින් එකක් වන්නේ බැංකුවක් තම ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ගිණුම් පිළිබඳ ව දැඩි රහස්‍යභාවයක් රැකිය යුතු බවයි³. ආරම්භයේ දී, බැංකු සහ ගනුදෙනුකරුවන් අතර සම්බන්ධතාව විශ්වාසය මත පදනම් විය. ඒ වන විට බැංකු තම මූල්‍ය ගනුදෙනු පිළිබඳ තොරතුරු හෙළි නො කරන බවට විශ්වාසයක් ගනුදෙනුකරුට තිබුණි. ඉන් අනතුරු ව, මෙම විශ්වාසය පොදු බැංකු නීතිය යටතේ බැංකුකරුගේ රහස්‍යභාවය පිළිබඳ නෛතික වගකීමක් දක්වා වර්ධනය විය.

ගනුදෙනුකරුවකුගේ මූල්‍ය ගනුදෙනු සමඟ කටයුතු කරන විට බැංකුව ගනුදෙනුකරුගේ මූල්‍ය තත්ත්වයට අදාළ වටිනා තොරතුරු ලබා ගැනීම, ඒවා හැසිරවීම සහ සැකසීම සිදු කරයි. එවැනි තොරතුරුවලින් ගනුදෙනුකරුගේ පෞද්ගලික සහ පොදු ජීවිතය පිළිබිඹු කිරීම හේතුවෙන් තෙවන පාර්ශ්වයක් විසින් මෙම තොරතුරු අනිසි ලෙස භාවිත කරනු ලැබීමේ ප්‍රවණතාවක් තිබිය හැකි ය. එබැවින්,

රහස්‍යභාවය පිළිබඳ බැංකුකරුවන්ගේ වගකීම යන සංකල්පය සාමාන්‍ය නීතිය යටතේ වර්ධනය විය. මෙම සංකල්පය යටතේ ගනුදෙනුකරුවෙකුගේ තොරතුරු සහ මූල්‍ය තත්ත්වය නීති විරෝධී ලෙස හෙළිදරව් කිරීමට බැංකුවලට අවසර නොමැත. එනිසා, ඇතැම් පුද්ගලයන් සහ ඇතැම් හේතු වැනි යම් යම් ව්‍යතිරේකවලට යටත් ව එවැනි තොරතුරු වෙනත් පාර්ශ්වයන්ට නිරාවරණය වීමෙන් ආරක්ෂා කෙරේ. ගනුදෙනුකරුවකු විසින් බැංකුවක් සමඟ ගිණුමක් විවෘත කිරීමේ දී රහස්‍යභාවය පිළිබඳ වගකීම පැන නගින අතර එම ගිණුම වසා දැමීමෙන් පසු ව ද එය අඛණ්ඩ ව පවතී.

කෙසේ වෙතත්, බැංකු රහස්‍යභාවය ගනුදෙනුකරුවකුට වරප්‍රසාදයක් වන අතර එය බැංකුවක් සම්බන්ධයෙන් ගත් කළ වෘත්තීය වගකීමක් සහ අයිතියකි. එහෙයින් ගනුදෙනුකරුවන්ගේ අභිලාෂය සුරැකීම සඳහා ගනුදෙනුකරුවන්ගේ තොරතුරු සම්බන්ධයෙන් අනවසර පාර්ශ්වයක් සිදු කරන මැදිහත්වීමකට එරෙහි වීමට බැංකුවකට අයිතියක් ඇත.

1930 වසරේ දී, යුදෙව්වන් සහ ජර්මානු ගෙස්ටාපෝ හමුදාව අතර ඇති වූ ගැටුම හේතුවෙන් පළමු ඵලදායී බැංකු රහස්‍යතා ප්‍රඥප්තිය ස්විට්සර්ලන්තයේ දී හඳුන්වා දෙන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ස්විට්සර්ලන්ත රජය තම ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ගිණුම්වල රහස්‍යභාවය පවත්වා ගෙන යෑමේ ක්‍රමවේදයක් සකස් කළේ ය. මෙලෙස, පළමු බැංකු රහස්‍යතා නීතිය බිහි විය.⁵

පසුගිය දශක කිහිපය තුළ බැංකු රහස්‍යභාවය පිළිබඳ සංකල්පය අභියෝගයට ලක් වන අයුරින් බැංකුකරුවන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් සැලකිය යුතු ලෙස පුළුල් කර ඇත. කෙසේ වෙතත්, වර්තමානයේ දී බැංකු රහස්‍යභාවයේ වැදගත්කම අවධාරණය කිරීමට හේතු වූ කරුණු බොහොමයක් උත්පාදනය වී ඇත. 'අස්ථාවරත්වය, දුර්වල ව්‍යවහාර මුදල් සහ ඉහළ යන උද්ධමන අනුපාතය මගින් පීඩාවට පත් රටවල මූල්‍ය පාඩුවලින් පුද්ගලයන් ආරක්ෂා කිරීමට රහස්‍ය නීති සහාය වී ඇත. එමෙන් ම අන්‍යයන්ට පීඩා කිරීම්, අපහරණය සහ වර්ජනයන් වැනි ජනප්‍රිය නො වන දේශපාලන ක්‍රියාකාරකම් ප්‍රවර්ධනය තුළින් ධනවත් පුද්ගලයන්ගේ වත්කම් සැඟවීමට ඉඩ දෙමින් ඔවුන්ව ආරක්ෂා කිරීමට රහස්‍ය නීති සහාය වී ඇත.'⁶ තව ද, බැංකු රහස්‍යභාවය වාණිජ තරගකරුවන් තම ප්‍රතිවාදීන් පිළිබඳ මූල්‍ය තොරතුරු සොයා ගැනීමට උත්සාහ කිරීමෙන් වළකාලයි.

පුද්ගලයකුගේ බැංකු තොරතුරු මගින් එම පුද්ගලයාගේ ආර්ථික තත්ත්වය, පෞද්ගලික අභිරුචියන් මෙන් ම දේශපාලන මතයන් ද ඍජු ව ම පිළිබිඹු කෙරෙන බව පැහැදිලි ය. එබැවින්, බැංකු රහස්‍යභාවය පුද්ගලයකුගේ

පෞද්ගලික අයිතිවාසිකම්වල කොටසක් ලෙස හඳුනා ගත හැකි ය.⁷ අනෙක් අතට, සද්භාවයේ මූලධර්මයට අනුව බැංකු තම ගනුදෙනුකරුවන්ට පක්ෂපාතී විය යුතු බැවින් බැංකු රහස්‍යභාවය ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් ලෙස ද හඳුනා ගත හැකි ය. තව ද, ඇතැම් විද්වතුන් බැංකු රහස්‍යභාවය නීතිඥවරයා-සේවාදායකයා නැතහොත් වෛද්‍යවරයා-රෝගියා මෙන් වූ වෘත්තීමය රහස්‍යභාවයක් ලෙස සාධාරණීකරණය කිරීමට උත්සාහ දරා ඇත. බැංකු රහස්‍යභාවය පිළිබඳ ව ඉහත කී විවිධ සාධාරණීකරණයන් හේතුවෙන්, එහි නෛතික ආරක්ෂාව රටකින් රටකට වෙනස් වේ.

බැංකු රහස්‍යභාවය: ජාත්‍යන්තර දෘෂ්ටිකෝණය

බැංකු පද්ධතිය හෝ ගනුදෙනු ජාතික සීමාවන් මත තවදුරටත් රඳා නො පවතින බව පැහැදිලි ය. එබැවින්, බැංකු පද්ධතියට අදාළ සංකල්ප ද ගෝලීය මූල්‍ය පද්ධතිය ප්‍රවර්ධනය කරනු පිණිස රටකින් රටකට වෙනස් වේ. මෙම තත්ත්වය බැංකු රහස්‍යභාවය යන සංකල්පයට ද පොදු ය. නෙදර්ලන්තය, ස්පාඤ්ඤය, ස්වීඩනය සහ ජපානය වැනි ඇතැම් රටවලට බැංකු රහස්‍යභාවය පිළිබඳ නිශ්චිත ව්‍යවස්ථාපිත විධිවිධාන නොමැත.

සෙසු බොහෝ රටවල් පොදු නීතිය විසින් හඳුන්වා දී ඇති පරිදි යෝජනා ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් අනුගමනය කරයි. ඇතැම් රටවල බැංකු රහස්‍යභාවය උල්ලංඝනය කිරීම වරදකි. නිදසුනක් ලෙස, ස්විට්සර්ලන්තය තුළ චේතනාන්විත සහ නොසැලකිලිමත් ලෙස රහස්‍ය බැංකු තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම අපරාධ වරදක් සඳහා වන දඬුවම් මගින් දඬුවම් ලැබිය හැකි වරදකි.⁸ එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, විදේශ ප්‍රාග්ධනය ආකර්ෂණය කර ගැනීමට ස්විට්සර්ලන්තයට හැකියාව ලැබී ඇති අතර, එය ලෝකයේ මූල්‍ය මධ්‍යස්ථාන අතර තුන්වන ස්ථානය ගනී. අනෙක් අතට, ස්විස්ටර්ලන්තය 'රහස්‍යභාවයේ සුරපුරය' ලෙස සැලකුව ද, ස්විස් ෆෙඩරල් අපරාධ නඩු විධාන සහ සිවිල් නඩු විධාන සංග්‍රහය මගින් සාක්ෂි දීම සහ ලේඛන ඉදිරිපත් කිරීම මහජනතාවගේ යුතුකමක් ලෙස පනවා ඇත. ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ තත්ත්වය සලකා බලන විට, බැංකු රහස්‍යභාවයේ විෂය පථය ප්‍රාන්තයෙන් ප්‍රාන්තයට වෙනස් වන අතර, එය පුද්ගලික රහස්‍යභාවයට ඇති අයිතිය මත පදනම් වන බව නිරීක්ෂණය කළ හැකි ය.

දත්ත රැස් කිරීම සහ දත්ත නිවැරදි ව තක්සේරු කිරීම දුෂ්කර කාර්යයක් වන බැවින් බැංකු රහස්‍යභාවය මත පදනම් ව අධිකරණ බල ප්‍රදේශය වර්ගීකරණය කිරීම පහසු නො වන බව ඇතැම් විද්වතුන්ගේ මතයයි. කෙසේ වෙතත්, රහස්‍යභාවයේ මට්ටම සැලකිල්ලට ගනිමින්, පිලිප් ආර්. වුඩ් අධිකරණ බලය 1 වගුව පරිදි වර්ග කරනු ලබයි.⁹ පවතින තත්ත්ව යටතේ, සමහර විද්වතුන් තර්ක කරනු ලබනුයේ

1 වගුව

අඩු රහස්‍යභාවය	එක්සත් ජනපදය
මධ්‍යම රහස්‍යභාවය	ඕස්ට්‍රේලියාව, බ්‍රිතාන්‍යය, කැනඩාව, අයර්ලන්තය, ඉතාලිය, ජපානය, ජර්මනිය සහ ඉන්දියාව, මලයාසියාව, සිංගප්පූරුව ඇතුළත් තවත් බොහෝ පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලීය රටවල් මෙන් ම ස්කැන්ඩිනේවියානු රටවල්
යම් පමණට ඉහළ රහස්‍යභාවය	ඩෙන්මාර්ක්, ප්‍රංශය සහ ජර්මනිය
ඉහළ රහස්‍යභාවය	ඕස්ට්‍රේලියාව, ග්‍රීසිය, ලිච්ටෙන්ස්ටයින්, ලක්සම්බර්ග්, පාකුගාලය සහ ස්විට්සර්ලන්තය (ඇතැම් පළාත් පමණි)

බැංකු රහස්‍යභාවය යන සංකල්පය සමඟ රටවල් අතර බැංකුකරණය නිසි ලෙස පෙළ ගැසිය නො හැකි බවයි. බැංකුකරණයට ප්‍රමුඛත්වය දෙන බැවින් හා රහස්‍යභාවය අධිකරණ බල ප්‍රදේශයෙන් ප්‍රදේශයට වෙනස් වන බැවින් රටවල් අතර ගනුදෙනුවල දී බැංකු රහස්‍යභාවය දැඩි ලෙස තහවුරු කිරීම පහසු කටයුත්තක් නො වේ. කෙසේ වෙතත්, ඇතැම් රටවල් ජාත්‍යන්තර ගිවිසුම්වලට එළඹීමෙන් මෙම ගැටලුව නිරාකරණය කිරීමට උත්සාහ දරමින් සිටියි. මෙය ස්පෙන්සර්ට එරෙහි ව රැජින¹⁰ යන නඩුවේ දී සාකච්ඡාවට බඳුන් විය. පවතින තත්ත්ව යටතේ, 'තම සාමාජිකයින්ට බැංකු තොරතුරු රහසිගත ව තබා ගත හැකි නම් නූතන රාජ්‍යයට නිසි ලෙස ක්‍රියාත්මක වීමට නො හැකි ය'¹¹ යන්න බොහෝ අධිකරණ බල ප්‍රදේශ අවබෝධ කර ගෙන ඇති බව දැක ගත හැකි විය. එබැවින් වත්මන් ගෝලීයකරණය වූ ආර්ථිකය තුළ රටවල් අතර ගනුදෙනු සඳහා බාධකයක් ලෙස බැංකු රහස්‍යභාවය පවත්වා ගැනීම විවක්ෂණශීලී ක්‍රියාවක් නො වනු ඇත.

බැංකු රහස්‍යභාවයේ සාම්ප්‍රදායික සීමා මැකී යමින් තිබුණ ද, බැංකු රහස්‍යභාවය යම් පුද්ගලයකුගේ පෞද්ගලිකත්වයේ මෙන් ම මුදල් විශුද්ධිකරණයට එරෙහි සටනේ ද අත්‍යවශ්‍ය අංගයකි. එබැවින් බැංකු රහස්‍යභාවය උත්තරීතර නො වන බවත්, ඇතැම් අවස්ථාවල දී එය ඉවත් කළ යුතු බවත් පොදුවේ පිළිගැනේ.

ඒ අනුව, 1988 විශානා සම්මුතිය, 1990 ස්ට්‍රැස්බර්ග් සම්මුතිය, 2000 පැල්මෙරෝ සම්මුතිය, FATF නිර්දේශ සහ යුරෝපීය ප්‍රජාවේ විධාන වැනි විවිධ ජාත්‍යන්තර ලේඛන මගින් බැංකු රහස්‍යභාවය ඉවත් කිරීමේ වැදගත්කම අවධාරණය කර ඇත. ඉහත ලේඛනවල විධිවිධානයන් පරිදි, ඕනෑ ම පාර්ශ්වයකට බැංකු රහස්‍යභාවය අනුව ක්‍රියා කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කළ නො හැකි ය. තව ද, පාර්ශ්වයන් අතර අන්‍යෝන්‍ය නෛතික සහය ලබා ගනිමින් කටයුතු කරන අවස්ථාවල දී, සහයෝගීතාව ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේ පදනමක් ලෙස කිසි ම පාර්ශ්වයකට බැංකු රහස්‍යභාවය හේතුවක් කර ගත නො හැකි ය. FATF නිර්දේශයන්ට අනුව, ඔවුන්ගේ ගනුදෙනුකරුවන් පිළිබඳ තොරතුරු ලබා ගැනීම සහ ඉහළ

අගයකින් යුතු මෙන් ම සැක කටයුතු ගනුදෙනු වාර්තා කිරීම මගින් බැංකු රහස්‍යභාවය ඉවත් කළ යුතු ය¹². තව ද, ව්‍යාපාරයට පිවිසීමේ දී බැංකු විසින් ගනුදෙනුකරුවන් හඳුනා ගනු ලැබීම ද යුරෝපීය ප්‍රජාවේ විධානවලට අනුව අවශ්‍ය වේ¹³. මුදල් විශුද්ධිකරණ අපරාධ විමර්ශනය කිරීමට සහ ඒ හා සම්බන්ධ නඩු පැවරීමට බාධාවක් ලෙස ක්‍රියා කරන බැංකු රහස්‍යභාවය නීති වැළැක්වීම මෙම විධිවිධාන මගින් අපේක්ෂා කරයි.

තව ද, ඉහත කී ජාත්‍යන්තර ලේඛන මගින් එල්ල වූ බලපෑම් හේතුවෙන්, බොහෝ අධිකරණ බල ප්‍රදේශවල නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන බලධාරීන් මුදල් විශුද්ධිකරණයට එරෙහි සටනට සහාය වීම සඳහා නීති සම්පාදනය කරන අතරතුර කාර්ය පටිපාටික නීති හරහා බැංකු රහස්‍යභාවය ඉහළ නැංවීමට අවශ්‍ය පියවර ගෙන ඇත.

බැංකු රහස්‍යභාවය සඳහා වන ව්‍යතිරේක

පොදු නීතිය සහ ව්‍යවස්ථාදායක ව්‍යතිරේක යටතේ රහස්‍යභාවයේ අවශ්‍යතාව සහ රහස්‍ය තොරතුරු අනාවරණය කිරීමේ අවශ්‍යතාව අතර ගැටුමක් පවතින බව නිරීක්ෂණය වී ඇත. ඒ අතර ම, බැංකු විසින් ඔවුන්ගේ බැංකු කටයුතු සිදු කරන විට දී රහස්‍යභාවයට අයත් කාර්යයන් සඳහා මෙන් ම එහි ව්‍යතිරේක සඳහා ද එකවර අනුකූල විය යුතු අතර එය පහසු කටයුත්තක් නො වේ. කෙසේ වෙතත්, බැංකු විසින් සිදු කරන ලද ඕනෑ ම දෝෂයක් මිල අධික ප්‍රතිවිපාක ඇති කරන බැවින් මෙම අත්‍යවශ්‍ය කරුණු දෙක අතර සමතුලිතතාවක් පවත්වා ගෙන යෑමේ දී බැංකු සුපරීක්ෂාකාරී හා විවක්ෂණශීලී විය යුතු ය. ටැසල්ට එදිරිව කුපර්¹⁴, හාඩ්ට එරෙහිව විසෙ¹⁵ වැනි පැරණි නඩුවල දී, තම ගනුදෙනුකරුවන්ට අදාළ තොරතුරු හෙළි නො කිරීම බැංකුකරුවකුගේ යුතුකම බව අධිකරණය අවධාරණය කළේ ය. ඒ අනුව එම තොරතුරු හෙළි කිරීමට බැංකුවලට අවසර නො ලැබුණු අතර ඔවුන් එසේ කළේ නම්, සිදු වූ හානි සඳහා බැංකු වගකිව යුතු විය.

මේ සම්බන්ධයෙන් වඩාත් කැපී පෙනෙන නඩුව ලෙස ටුවර්නියර්ට එදිරිව නැෂනල් ප්‍රොවින්ෂියල් සහ යුනියන්

බෑන්ක් ඔෆ් එංගලන්තය¹⁶ යන නඩුව හඳුනා ගත හැකි ය. මෙම නඩුවේ දී ඉංග්‍රීසි අධිකරණය ඉහත සංකල්පය සාකච්ඡා කළ අතර බැංකු අංශයේ නව වර්ධනයන් සඳහා පහසුකම් සැලසීමට එය වඩාත් විස්තීර්ණ හා ප්‍රායෝගික ආකාරයකින් පුළුල් කළේ ය. LJ බැංකුකරුට අනුව, 'පාරිභෝගිකයාගේ ණය බොහෝ දුරට රඳා පවතින්නේ එම විශ්වාසය දැඩි ලෙස පිළිපැදීම මත ය' යන්න පෙර කී සංකල්පයේ තාර්කිකත්වයට අනුකූල වන බව පෙනී යයි. තව ද, යම් යම් ව්‍යතිරේකවලට යටත් ව බැංකුකරු තම ගනුදෙනුකරුවන් කෙරෙහි දැඩි රහස්‍යභාවයක් පවත්වා ගත යුතු බවට බැංකුකරු සහ ගනුදෙනුකරු අතර ව්‍යංග එකඟතාවක් ඇති බවට ධුර්වනියර් නඩුවෙන් තහවුරු වූ බව නිරීක්ෂණය කළ හැකි ය. ඒ අනුව බැංකුකරු සතු රහස්‍යභාවය පිළිබඳ වගකීම පරම යුතුකමක් නො වන අතර පාරිභෝගික තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමට අවසර දෙනු ලැබුණේ,

- තොරතුරු හෙළි කිරීමට බැංකුවට නීතියෙන් බල කෙරෙන විටෙක
- මහජනතාවට හෙළිදරව් කිරීමේ වගකීමක් බැංකුව සතු ව පවතින විටෙක
- බැංකුවේ පැවැත්ම සඳහා තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය බව හැඟෙන විටෙක
- ගනුදෙනුකරු ඔහුගේ/ඇයගේ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමට එකඟ වී ඇති විටෙක

පමණි. කෙසේ වෙතත්, ධුර්වනියර් නඩුවේ දක්වා ඇති ඉහත ව්‍යතිරේක ක්‍රියාවට එරෙහිව බාර්ක්ලේස් බෑන්ක් පිළිස්සී¹⁷ නඩුවේ දී ද තහවුරු විය.

ඉහත සාකච්ඡා කළ පරිදි, මෙම තීරණය බැංකුකරුට රහස්‍යභාවය සම්බන්ධයෙන් ඇති වගකීමට අයත් වපසරිය පිළිබඳ ව පැහැදිලි ව විස්තර කර ඇත. ගනුදෙනුකරු සමඟ බැංකු කටයුතු ඉදිරියට කර ගෙන යාම සඳහා බාහිර මූලාශ්‍රවලින් ලබා ගත් සුරැකුම්පත් සහ ඇපකර, හර හෝ ණය ශේෂ තොරතුරු ඇතුළු සියලු ම තොරතුරු මෙම වගකීමෙන් ආවරණය වනු ඇත. 'බැංකුකරුවෙකුට තම ගනුදෙනුකරුවන්ට ඇති රහස්‍යභාවය පිළිබඳ වගකීම සාමාන්‍ය බැංකු ගනුදෙනුවලට පමණක් සීමා නො වූණ ද, සාමාන්‍ය හෝ අසාමාන්‍ය ගනුදෙනුකරුවෙකු සඳහා ක්‍රියාත්මක වන ඕනෑ ම බැංකු ගනුදෙනුවක් දක්වා පැතිර පවතී' යන්න රෝයල් බෑන්ක් ඔෆ් කැනඩා එදිරිව අයි ආර් සී¹⁸ නඩුවේ දී, මෙගරි ඡේ ප්‍රකාශ කළේ ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ නීතිමය සන්දර්භය තුළ බැංකු රහස්‍යභාවය

එංගලන්තය ඇතුළු බොහෝ රටවල, තමන් සතු තොරතුරු සම්බන්ධයෙන් බැංකුකරුවන්ට ඇති රහස්‍යභාවය පිළිබඳ

වගකීම ඉංග්‍රීසි පොදු නීතියේ ස්ථාපිත මූලධර්මයකි. කෙසේ වෙතත්, ශ්‍රී ලංකාව තුළ මෙම රහස්‍යභාව විධිවිධාන ධුර්වනියර් තීරණයට අනුකූල ව යමින් 1988 අංක 30 දරන අපගේ බැංකු පනතේ 77 වගන්තියෙන් පිළිගෙන ඇත. මෙම තීරණයට අනුව, බැංකුවක සේවයේ නියුතු සෑම අධ්‍යක්ෂකවරයකු, කළමනාකරුවකු, නිලධාරියකු හෝ ඕනෑ ම පුද්ගලයකු ව්‍යතිරේක හතරට යටත් ව තම රාජකාරිය ඉටු කිරීමේ දී තමන්ට ලැබෙන තොරතුරු සම්බන්ධයෙන් දැඩි රහස්‍යභාවයක් පිළිපැදිය යුතු ය¹⁹. මෙම ව්‍යතිරේක එක් අවස්ථාවක දී හැරුණු කොට අනෙක් අවස්ථාවල දී ධුර්වනියර් තීරණයෙන් හඳුන්වා දුන් ව්‍යතිරේකවලට බෙහෙවින් සමාන වේ. මහජනතාව වෙත තොරතුරු හෙළි කිරීමට යුතුකමක් ඇති විට බැංකුකරුවකුට එය හෙළි කළ හැකි බව පැවසෙන සාමාන්‍ය නීති ව්‍යතිරේකය 77 වගන්තියෙන් හඳුනා නො ගනී. අනෙක් අතට, සාමාන්‍ය නීතියේ හඳුනා ගෙන ඇති පොදු යුතුකම් සඳහා වන ව්‍යතිරේක ආවරණය කිරීම සඳහා 77 වැනි වගන්තියේ 'රාජකාරි ඉටු කිරීම පිණිස' යනුවෙන් ලබා දී ඇති ව්‍යතිරේකය ප්‍රමාණවත් තරම් පුළුල් බවට තර්ක කළ හැකි ය²⁰.

බැංකු රහස්‍යභාවය උල්ලංඝනය කිරීම සඳහා වන වගකීම අධිකරණ බල ප්‍රදේශයෙන් බල ප්‍රදේශයට වෙනස් වේ. බොහෝ රටවල් ධුර්වනියර් තීරණයට අනුකූල ව යමින් ව්‍යංග ගිවිසුම්ගත වගකීම් ප්‍රවේශය අනුගමනය කරන අතර සිංගප්පූරුව, හොංකොං, ස්විට්සර්ලන්තය සහ ශ්‍රී ලංකාව වැනි සමහර රටවල් බැංකුකරු රහස්‍යභාවය උල්ලංඝනය කිරීම සාපරාධී වගකීමක් ලෙස සලකයි. ඒ අනුව, බැංකු පනතේ 77 වැනි වගන්තියේ සඳහන් රහස්‍යභාව නීතිය උල්ලංඝනය කරන ඕනෑ ම පුද්ගලයකු මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණය ඉදිරියේ වරදකරු වීමෙන් පසු වසර තුනකට නො වැඩි කාලයක් සඳහා සිරගත වීමකට හෝ රුපියල් මිලියනයක් නො ඉක්ම වන දඩයකට හෝ එවැනි සිර දඬුවමක් සහ එවැනි දඩයක් යන දෙකට ම හෝ යටත් විය යුතු ය²¹.

ශ්‍රී ලංකාවේ නෛතික රාමුව සලකා බැලීමේ දී, සාමාන්‍ය නීතිය තුළ හඳුනා ගෙන ඇති රහස්‍යභාවය පිළිබඳ බැංකුකරුගේ වගකීම් සඳහා වන ව්‍යතිරේක පහත සඳහන් අරමුණු සඳහා විවිධ නීති මගින් නීත්‍යානුකූල බවට පමුණුවා ඇත.

1. මුදල් විභූද්ධිකරණය වැළැක්වීම සහ ත්‍රස්තවාදය මැඩ පැවැත්වීම

නිව්යෝර්ක්හි 9/11 ත්‍රස්ත ප්‍රහාරයෙන් සක්‍රීය වූ මුදල් විභූද්ධිකරණය සහ ජාත්‍යන්තර ත්‍රස්තවාදය මැඩ පැවැත්වීම සඳහා ගෝලීය ප්‍රජාව ප්‍රතිචාර දක්වා තිබුණි. ඉන් අනතුරු ව ශ්‍රී ලංකාව ඇතුළු බොහෝ රටවල් මුදල් විභූද්ධිකරණයට

එරෙහි රෙගුලාසි බලාත්මක කිරීම මගින් මුදල් විශුද්ධීකරණ කටයුතු වැළැක්වීමට සුදුසු ක්‍රියාමාර්ග ගෙන ඇත. ඊට ප්‍රතිචාර වශයෙන්, ශ්‍රී ලංකාව ද මුදල් විශුද්ධීකරණයට එරෙහි ව ක්‍රියා කිරීමට සහ එය වැළැක්වීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම සඳහා පහත සඳහන් නීති සම්පාදනය කළේ ය.

- i. 2006 අංක 05 දරන මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීමේ පනත
- ii. 2005 අංක 25 දරන ත්‍රස්තවාදීන්ට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීමේ සම්මුති පනත
- iii. 2006 අංක 06 දරන මූල්‍ය ගනුදෙනු වාර්තාකරණ පනත

2006 අංක 06 දරන මූල්‍ය ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනත (Financial Transactions Reporting Act - FTRA) මගින් මුදල් විශුද්ධීකරණය සහ ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම සම්බන්ධ තොරතුරු ලබා ගෙන විශ්ලේෂණය කර බෙදා හැරීම සඳහා ජාතික කේන්ද්‍රීය නියෝජිත ආයතනයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව තුළ මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකයක් (Financial Intelligence Unit - FIU) පිහිටුවීම සඳහා විධිවිධාන සලසා ඇත.

මූල්‍ය ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනත අනුව රුපියල් මිලියනයකට වඩා වැඩි අගයක් ගන්නා මුදල් ගනුදෙනු මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය වෙත වාර්තා කිරීමට ආයතන බැඳී සිටී. එවැනි මුදලකට වඩා වැඩි සියලු ම ඉලෙක්ට්‍රොනික මුදල් හුවමාරු සැක කටයුතු ගනුදෙනු වේ. තව ද, පනතට අනුව එවැනි සැක කටයුතු ගනුදෙනු වාර්තා කරන පුද්ගලයින් සිවිල් හෝ අපරාධ වගකීමෙන් ආරක්ෂා කරනු ලැබේ²². මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීමේ පනතේ ද මෙම විධිවිධානය ම දැකිය හැකි ය²³. තව ද, මෙම පනතට අනුව තම ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ගිණුම් හරහා කිසියම් සැක කටයුතු ගනුදෙනුවක් සිදු වී ඇත්නම් එය වාර්තා කිරීම බැංකුවේ වගකීමකි²⁴. මෙය 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනතට හෝ වෙනත් ලිඛිත නීතියක කවර හෝ විධිවිධානයකට අනුකූල වනු පිණිස රහස්‍යභාවය පිළිබඳ ව බැංකුකරුට ඇති වගකීම සඳහා වන ව්‍යතිරේකයක් ලෙස සැලකිය හැකි ය²⁵.

2. බදු අවශ්‍යතා

දේශීය ආදායම් පනතට අනුව, සෑම බැංකුවක් ම තම ගනුදෙනුකරුවන් පිළිබඳ නිසි වාර්තා පවත්වා ගෙන යා යුතු අතර දේශීය ආදායම් කොමසාරිස් විසින් ඉල්ලා සිටින මොහොතක එම තොරතුරු අනාවරණය කළ යුතු ය. එවැනි ඉල්ලීමක් සිදු කළ විටෙක දී, රහස්‍යතා විධිවිධාන භාවිත කරමින් තොරතුරු අනාවරණය කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට කිසිදු බැංකුවකට නො හැකි ය.

3. උසාවි කටයුතු සඳහා සහාය වීම

අධිකරණ ක්‍රියාදාමයට සහාය ලබා ගැනීම සඳහා සාක්ෂි ආඥා පනත යටතේ බැංකුවකින් තොරතුරු අනාවරණය කර ගැනීමට අධිකරණයට අවශ්‍ය වූ විටක දී, බැංකුව එවැනි නියෝගයකට අනුකූල විය යුතු ය²⁶. මේ බව අගොස්තීනුට එදිරිව කුමාරස්වාමි²⁷ නඩුවේ දී තහවුරු වී ඇත.

තවද, අල්ලස් පනත යටතට ගැනෙන වරදක් සම්බන්ධයෙන් පුද්ගලයකුගේ නඩු විභාගයේ දී, වෙනත් ඕනෑ ම ලිඛිත නීතියකට පටහැනි දෙයක් තිබියදීත්, එවැනි ඕනෑ ම සාක්ෂිකරුවෙකු කැඳවීමට හෝ එවැනි ලේඛන භාවිත කිරීමට හෝ ඉදිරිපත් කිරීමට උසාවියට හෝ අභිචෝදකයාට හැකි ය²⁸.

4. මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාව පවත්වා ගෙන යෑම

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලයට පැවරී ඇති බලතල භාවිත කරමින්, මහ බැංකුවේ බැංකු අධීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂවරයාට රට තුළ ක්‍රියාත්මක වන බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල ඇති තොරතුරු පරීක්ෂා කිරීමට හෝ ඉදිරිපත් කරන ලෙස ඉල්ලීමට අවසර ඇත. එවැනි අවස්ථාවක දී බැංකුවක් තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමට අපොහොසත් වුව හොත්, සාපරාධී වරදකට වරදකරු විය යුතු ය²⁹. බැංකු පනතේ මෙම විධිවිධාන බැංකුකරුට ඇති රහස්‍යභාවය සඳහා වන යුතුකමේ ව්‍යතිරේකයක් ලෙස සැලකිය හැකි බවට තර්ක කළ හැකි ය.

5. ණය තොරතුරු කාර්යාංශය

බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු, මහ බැංකුව, විෂය භාර මුදල් අමාත්‍යවරයා විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලබන ඕනෑ ම රජයේ නියෝජිත ආයතනයක් හෝ ආයතනයක් ඇතුළු ව ණය දෙන ආයතනවලින් ඕනෑ ම අවස්ථාවක ණය සහ මූල්‍ය තොරතුරු ලබා ගැනීමට කාර්යාංශය අවසර දෙයි³⁰.

6. තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිය

2015 වසරේ දී දහනව වන සංශෝධනය මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට ඇතුළත් කරන ලද ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 14A වගන්තියට අනුව, තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිය ශ්‍රී ලංකාවේ මූලික අයිතිවාසිකමක් ලෙස සැලකේ. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැන ගැනීමේ පනත පැනවීමෙන් පසු, තොරතුරු දැන ගැනීමේ පනතේ 5 වැනි වගන්තියේ විධිවිධානවලට යටත් ව, සෑම පුරවැසියකුට ම පොදු අධිකාරියක සන්තකයේ, භාරයේ හෝ පාලනයේ පවතින තොරතුරු දැන ගැනීම සඳහා අයිතියක් ඇත³¹. ඒ අනුව, ඕනෑ ම ලිඛිත නීතියක් මගින් හෝ ඒ යටතේ ස්ථාපනය කරන ලද බැංකු ද පොදු අධිකාරිය යන නිර්වචනය යටතට ගැනේ³². තව ද, තොරතුරු දැන ගැනීමේ පනතේ විධිවිධාන අනෙකුත් ලිඛිත නීතිවලට වඩා බලාත්මක බව ද තොරතුරු

දැන ගැනීමේ පනත මගින් ඉස්මතු කෙරිණි³³. මේ අනුව, තොරතුරු දැන ගැනීමේ පනතේ ඇතුළත් විධිවිධාන මගින් ද බැංකු පනතේ 77 වැනි වගන්තියේ පිළිගත් රහස්‍යභාවය පිළිබඳ බැංකුකරුගේ යුතුකම අතික්‍රමණය කරන බව පෙනී යයි.

නිගමනය

බැංකු රහස්‍යභාවය සඳහා ජාත්‍යන්තර ව පිළිගත් නිර්වචනයක් නොමැති වුව ද, බැංකු රහස්‍යභාවය බැංකු ව්‍යාපාරයේ අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් බව සාමාන්‍යයෙන් වටහා ගෙන ඇත. ඉහත සාකච්ඡා කළ පරිදි, බැංකු රහස්‍යභාවය සඳහා වන විවිධ සාධාරණීකරණයන් හේතුවෙන්, එහි නෛතික ආරක්ෂාව අධිකරණ බල ප්‍රදේශයෙන් බල ප්‍රදේශයට වෙනස් වේ. එහෙයින්, ඇතැම් විද්වතුන් එය රටවල් අතර බැංකුකරණයට බාධාවක් බවට තර්ක කරන අතර ඇතැමුන් තර්ක කරන්නේ මෙම ගෝලීයකරණය වූ ආර්ථික ලෝකයේ බැංකු රහස්‍යභාවය පිළිබඳ සංකල්පය බොද වෙමින් පවතින බවයි. කෙසේ වෙතත්, සුරක්ෂිත සමාජයක් අරමුණු කර ගත් මුදල් විද්‍යාත්මකරණයට එරෙහි සටන සහ බැංකු රහස්‍යභාවය පිළිබඳ නියමයන් සමතුලිත ව පවත්වා ගැනීම යම් පමණකට අසීරු නමුත් ජය ගත යුතු ම අභියෝගයකි.

මූලාශ්‍ර:

- 1 He Ping, Banking Secrecy and Money Laundering, Journal on Money Laundering Control, Vol 7. No.4,2004, P.376.
- 2 Savona, E.U (ed.), Responding to Money Laundering: International Perspectives, 1997.
- 3 <http://www.businessdictionary.com/definition/bank-secrecy.html> (Accessed on 23.03.2017).
- 4 Wickrema.S.Weerasooriya, The Financial System, Banking and Cheque Law in Sri Lanka, The Institute of Bankers Sri Lanka, 1998, P 243.
- 5 G.J Moscarino and M.R Shumaker, 'Beating the Shell Game: Banking Secrecy Laws and their impact on Civil Recovery in International Fraud Actions', Journal on Money Laundering Control, Vol.1 No.1, 1997, P.42.
- 6 Savona, E.U (ed.), Responding to Money Laundering: International Perspectives, 1997, P. 185.
- 7 R. Pasley, 'Privacy Rights vs, Anti Money Laundering Enforcement', University of North Carolina, 2002.
- 8 M.G Corrado, 'The Supreme Court's impact on Swiss

Banking Secrecy', The American University Law Review, The American University, 1988.

- 9 Philip.R. Woods, 'International Law of Bank Secrecy', Current Legal Issues Affecting Central Bank, Vol 5, Ed:Robbert .C Effors, International Monetary Fund, 1998, P.411.
- 10 21 Dominion Law Report 756.
- 11 Cranston Ross, Principles of Banking Law, 2002 p. 257.
- 12 Article 10, The FATF Recommendations on Money Laundering, 1996.
- 13 Article 3(1), Council Directive on Prevention of the use of the Financial System for the Purpose of Money Laundering, 1991.
- 14 (1850) 9 CB 509.
- 15 (1868) LR 3 Exch 107.
- 16 (1924) 1 KB 461.
- 17 1998 1 WLR 1245.
- 18 (1972) 1 All ER 225.
- 19 Section 77, Banking Act No 30 of 1988.
- 20 Wickrema Weerasooriya, 'Banker's Duty of Secrecy to Customers' Banker's Journal, Vol. XIX, No.1,2000.
- 21 Section 77, supra n. 12.
- 22 Section 11, Financial Transaction Reporting Act No.06 of 2006.
- 23 Section 16, Prevention of Money Laundering Act No.05 of 2006.
- 24 Section 5(1), ibid.
- 25 Section 77 (1) c, Banking Act No 30 of 1988.
- 26 See section 90(A) to 90(E), Evidence Ordinance.
- 27 59 NLR 132.
- 28 Section 11, Bribery Act No.11 of 1954.
- 29 Section 41, Banking Act No.30 of 1988.
- 30 Section 7B (1), Credit Information Bureau Act No.18 of 1990.
- 31 Section 3, Right to Information Act, No. 12 of 2016.
- 32 Section 43, ibid.
- 33 Section 4, ibid.

පිරමීඩාකාර තහනම් යෝජනා ක්‍රම

චිත්තක සමරනයක

සහකාර අධ්‍යක්ෂ

නිරාකරණ සහ බලගැන්වීම් දෙපාර්තමේන්තුව

ශ්‍රී ලංකාව තුළ ඉතා ම සීඝ්‍රයෙන් ව්‍යාප්ත වෙමින් පවතින මූල්‍ය ජාවාරම් අතර ඉහළින් ම කියැවෙන නමක් තමයි පිරමීඩාකාරයේ යෝජනා ක්‍රම (Pyramid Schemes). නීතිමය පසුබිමේ දී මෙවැනි යෝජනා ක්‍රම තහනම් යෝජනා ක්‍රම (Prohibited Schemes) යනුවෙන් හඳුන්වනු ලබනවා. මිනිසුන්ගේ දුක, කඳුළු, අසරණකම දඩමීමා කර ගනිමින්, මිනිසුන් තුළ තිබෙන තණ්හාව හා ඉක්මනින් ධනවතෙක් වීමේ හීන උපයෝගී කර ගනිමින්, සුළු පිරිසකගේ අවශ්‍යතා සහ වුවමනා සපුරාලීමට බොහෝ පිරිසක් උගුලකට ඇද දැමීම නැති නම් රැවටීම තමයි මෙවැනි තහනම් යෝජනා ක්‍රමවල දී සිදු කෙරෙන්නේ.

මවා පෙන්වන කථාවලට රැවටී ප්‍රායෝගික නො වන දියුණු වීමේ සිහින යථාර්ථයන් කර ගැනීමට තමාත්, තමන්ගේ හිතමිතුරන්, ඥාතීන් ඇතුළු බොහෝ දෙනෙක් දැන හෝ නො දැන මෙම ජාවාරම් තුළට ඇද ගැනීම හෝ ඒ සඳහා පෙළඹවීම මේ පිරමීඩ යෝජනා ක්‍රමවල නියැලෙන්නන්ගේ ප්‍රධාන ම ලක්ෂණයකි.

පිරමීඩ කියන නම මේ යෝජනා ක්‍රම හැදින්වීමට භාවිත කෙරෙන්නේ මේ ව්‍යාපාර ඉහළ සිට පහළට පිරමීඩයක ආකාරයට සාමාජිකයන් බඳවා ගැනීමක් එසේත් නැති නම් ව්‍යාපාරය ව්‍යාප්ත කිරීමක් සිදු කරන නිසායි. ඒ වගේ ම මේ ව්‍යාපාරවල මුදල් ප්‍රවාහය පහළ සිට ඉහළට ගලා ගෙන යන්නේත් පිරමීඩාකාරයටයි. පහළ සිටින සාමාජිකයන්ගේ එහෙමත් නැති නම් පිරමීඩයකට අලුතින් සම්බන්ධ වන පිරිසගේ ආයෝජන මුදලින් ඉහළ ම සිටින සාමාජිකයන් මුදල් ඉපයීම මෙම ජාවාරමේ ස්වභාවයයි.

තහනම් යෝජනා ක්‍රම හඳුනා ගන්නේ කෙසේ ද?

බොහෝ දෙනෙකුට තිබෙන ප්‍රධාන ම ගැටලුවක් තමයි කොහොමද මේ පිරමීඩාකාරයේ තහනම් යෝජනා ක්‍රම හඳුනා ගන්නේ කියන කාරණය. ඒ මන්ද යත් මේ ව්‍යාපාර සෑම විට ම නීත්‍යානුකූල ව්‍යාපාර ලෙස ලියාපදිංචි සහතික ඉදිරිපත් කරමින්, නෙට්වර්ක් මාර්කටින් (Network Marketing)/ඩිරෙක්ට් සේල්ස් (Direct Sales) /මල්ටි ලෙවල් මාර්කටින් (Multi-Level Marketing) ලෙස පෙන්වා දෙමින් පිරමීඩ ජාවාරම් නො වන බව ඒත්තු ගන්වන්නට නොයෙකුත් උපායන් භාවිත කිරීම සිදු වෙනවා.

සරල ව ම ඔබ මෙවැනි ව්‍යාපාරයක් හඳුනා ගැනීමේ දී මුලින් ම අවධානය යොමු කළ යුතු කාරණා කිහිපයක් තියෙනවා. ප්‍රථමයෙන් ම ව්‍යාපාරයට සම්බන්ධ වීමට මුදලින් ආයෝජනයක් සිදු කිරීම හෝ භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් මිල දී ගැනීමට සිදු වේ ද? යන්න විමසා බැලිය යුතුයි. ඒ සමඟ ම තමන් යටතට තවත් අය බඳවා ගැනීමක් සිදු කරන්නට වෙනවා ද? ඒ සඳහා ඔවුන්ට ද මුදලක් ගෙවීම හෝ භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් මිල දී ගැනීමට සිදු වේ ද? එම බඳවා ගැනීම් අනුව ඔබගේ ආදායම ඉහළ යෑමක් සිදු වේ ද? වැනි කාරණා විමසා බැලිය හැකියි. යම් යෝජනා ක්‍රමයක් තුළ ඒ ආකාරයට ව්‍යාපාර ව්‍යාප්තිය සහ ආදායම් ඉපැයීම සිදු කෙරේ නම්, කිසිදු සැකයක් නැහැ, එම ව්‍යාපාරය පිරමීඩාකාර තහනම් යෝජනා ක්‍රමයකි.

පිරමීඩ ව්‍යාපාර ඔබ ළඟට ගෙනෙන මිතුරාගෙන් හෝ සමීපතමයාගෙන් ඔබට මෙවැනි කතා අසන්නට ලැබේවි.

මහන්සි නො වී සල්ලි හොයන්න ආසාවක් තියෙනවද?

සුපිරි වැඩක් තියෙනවා, කරලා බලමුද?

ගෙදර ඉඳන් ගාණක් හොයා ගන්න පුළුවන්, විස්තර කියන්නම්, අපේ ගෙවල් පැත්තේ එන්නකෝ සවසට.

හැබැයි කොතරම් ඇහුවත්, ඔබට දුරකථනයෙන් හෝ වෙනත් මාර්ගයකින් මේ ගැන තොරතුරු රැසක් ලබා ගන්න හැකියාවක් ලබන්නේ නැහැ. ඒ සඳහා කොහේ හෝ තැනක පවත්වන පුංචි රැස්වීමකට සහභාගී වන්නට සිදු වේවි.

ඒ වගේ ම වර්තමානයේ (මුහුණු පොත, යූටියුබ්, වටිස්ඇප් සහ වයිබර්) වැනි ක්‍රම හරහා සහ අන්තර්ජාලය හරහා තහනම් යෝජනා ක්‍රම ප්‍රවර්ධනය වීමට වශයෙන් සිදු වෙනවා.

මෙවැනි දේ සඳහා බඳවා ගැනීමට Zoom, Teams වගේ මාදුකාංග භාවිතයෙන් වැඩිමුලු පවත්වන අතර ඉතා ජනප්‍රිය පුද්ගලයන් සම්බන්ධ බව පෙන්වීම, ව්‍යාපාරය හරහා මිලියනපතියන් වූ පිරිස් සිටින බව පෙන්වීම හා ඔවුන්ගේ අත්දැකීම් ඉදිරිපත් කිරීම, නොයෙකුත් හමුවල දී සහ විනෝද වාරිකාවන්ගේ වීඩියෝ හා ඡායාරූප ඉදිරිපත් කිරීම හරහා ඔබගේ ආකර්ෂණය දිනා ගන්නට අවශ්‍ය වටපිටාව නිර්මාණය කර ගැනීම මේවායේ සුලබ ලක්ෂණ.

විශේෂයෙන් මෙවැනි ව්‍යාපාරයන්හි ප්‍රධාන කාර්යාල ඇත්තේ රටේ ඉහළ ම පිළිගැනීමක් සහිත ස්ථානවල. ඒ වගේ ම ඔවුන්ගේ සාර්ථක වී යෑ යි පවසන පිරිස් හමුවීම් පවත්වන්නේ තරු පන්තියේ හෝටල්වල. ඒ හරහා ඔවුන් බලාපොරොත්තු වන්නේ ඔබගේ අවධානය දිනා ගැනීමත්, මෙම ව්‍යාපාර බොහෝ ලාභ ලබන ව්‍යාපාර බව පෙන්වීමත්.

බොහෝ විට මෙම ව්‍යාපාරයේ ප්‍රධාන ඉලක්කය කර ගන්නේ දැනුම අඩු, මූල්‍ය දුෂ්කරතාවෙන් පෙළෙන පුද්ගලයන්, මුදල් ඉපැයීම නො කළත් මුදල් ඉපැයීමට දැඩි ආශාවකින් සිටින පිරිස් (උසස් පෙළ විභාගය ලියන වයසේ දරුවන්, විශ්වවිද්‍යාලයන්හි ඉගෙනුම ලබන දරුවන් වැනි) සහ ග්‍රාමීය ජනතාව. මුදල්වලට ඔවුන්ගේ ඇති තණ්හාව හා පහසුවෙන් රටට, පොළඹවා ගත හැකි බව ආයුධයක් කර ගනිමින් පිරිමිඩ යෝජනා ක්‍රම ඔවුන් අතර ව්‍යාප්ත කරවනවා. ඒ වගේ ම මිනිස්සුන්ට මුදල් හිඟ වෙන විටත් ඔවුන් ඉක්මනින් ධනවත් වීමට සිතා තිබෙන පුංචි මුදලක් මෙවැනි ව්‍යාපාරවලට යොදවනවා. ඒ වගේ ම ආරක්ෂක අංශ නිලධාරීන්වත් බොහෝ විට මේ ජාවාරම්කරුවන්ගේ ඉලක්ක බවට පත් වෙනවා.

බොහෝ පුද්ගලයන් බැංකු කරා යොමු වීමට මැලිකමක් දැක්වීම, එය කරදරයක් ලෙස සැලකීම, ලිපි ලේඛන වැඩ සඳහා ඇති අකමැත්ත යනාදියත්, කාලය නොමැති වීමත් මෙවැනි ව්‍යාපාර ව්‍යාප්තියට බලපාන කාරණා. වැඩි වෙහෙසකින් තොර ව ඉක්මනින් ධනවත් වීමට හැකි ය යන විශ්වාසය ඇති කර වංචනික ව ඔවුන් රවටන්නේ ඔවුන් ළඟට ම ගොස් මුදල් එකතු කිරීමෙන්, සේවාව ඔවුන් ළඟට ම සපයන බව පෙන්වමින් සහ කිසිදු ලිපි ලේඛනයක් පිරවීමට අවස්ථාවක් ලබා නො දෙමින්.

නිවෙස්වල පවත්වන පුංචි රැස්වීම්වල දී පිළිවෙළට හැඳ පැළඳ, ඉතා වටිනා වාහනයක පැමිණෙන ඔහු, ඔබට දෙවියකු ලෙස හැඟේවි. දුක සහ මුදල් තණ්හාව ප්‍රයෝජනයට අර ගෙන ඔබේ මාසික ආදායම් වියදම් සිදු වන ආකාරයත්, කවදාවත් ඉතිරියක් සිදු නො වන ආකාරයත්, මනා ව පැහැදිලි කරමින් ඉතා ඉක්මනින් ඔබේ හීන හැබෑ කර ගන්නා ආකාරයත් පැහැදිලි කර අවසානයේ මසකට ලක්ෂ ගණනක ආදායමක් උපයන ආකාරය රූප සටහන් ඇඳලා පෙන්වාවි.

ඒ වගේ ම ව්‍යාපාරයට බැඳීම සඳහා බලපෑමක් නැති වගත්, කැමති නම් පමණක් සම්බන්ධ වන ලෙසත් පවසාවි. ඕනෑ ම වෙලාවක ඉවත් වන්නට හැකි බවත් එවිට භාණ්ඩ ලබා දී මුදල් නැවත ලබා ගත හැකි වගත් පවසාවි.

එහෙත් ව්‍යාපාරය කඩා වැටෙන විට අයිතිකරුවකු තබා වග කිව යුතු කිසිවෙකුත් සොයා ගැනීමටවත් නො හැකි වේවි.

මේ ව්‍යාපාර බොහෝ විට ප්‍රචලිත වන්නේත්, ව්‍යාප්ත වන්නේත් මූල්‍ය වෙළෙඳපොළේ හැසිරීම අනුව. මූල්‍ය වෙළෙඳපොළේ බැංකු පොලී අනුපාත පහළ යන අවස්ථාවල දී තමයි බොහෝ විට මෙවැනි ව්‍යාපාර ව්‍යාප්ත වීම සිදු වන්නේ.

ඒ වගේ ම වර්තමානය ගත්තොත් පවතින වසංගත තත්ත්වයන් නිසාත්, මූල්‍ය අර්බුදය නිසාත් බොහෝ විට ආයෝජන අවස්ථාවල හිඟකම, බැංකු පොලී අනුපාත සීඝ්‍රයෙන් උච්චාවචනය, මූල්‍ය ගනුදෙනු සඳහා නියැලීමේ පවතින දුෂ්කරතා ඇති වීම හේතුවෙන් මුදල් යෙදවීමේ විකල්පයක් විදියට මෙවැනි ජාවාරම්වලට හසු වීමට හැකියාවක් පවතිනවා.

ඔබ අමාරුවෙන් උපයා ගත් මුදල් නිකරුණේ අහිමි කර ගන්නට පෙර දෙවරක් නො ව ඊටත් වඩා වතාවක් සිතා බලා කටයුතු කළ යුත්තේ ඒ නිසයි.

තහනම් යෝජනා ක්‍රමවල දී සිදු වන්නේ කුමක් ද?

තහනම් යෝජනා ක්‍රමවල දී මූලික ව සිද්ධ වෙන්නේ භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් සත්‍ය වටිනාකමට වඩා ඉතා ඉහළ අගයකට මිල දී ගැනීම හෝ මුදල් ගෙවීම හරහා ව්‍යාපාරයකට සම්බන්ධ කර ගැනීම හා ඉන් පසු ව පුද්ගලයන් බඳවා ගැනීම හරහා ලාභය උපයා ගැනීමට සාමාජිකයන් පෙළඹවීම.

සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරයක දී නම් සිදු වන්නේ භාණ්ඩ සහ සේවා අලෙවිය හරහා මුදල් ඉපැයීමයි. එහෙත් පිරමීඩ එනයිත් වෙනස් වන්නේ ඉහත කාරණාව නිසයි.

ඒ වගේ ම, මේ ව්‍යාපාරයේ ව්‍යුහය සකස් වී තිබෙන්නේ පහළ සිට ඉහළට මුදල් ප්‍රවාහයක් ගලා ගෙන එන විදියට. මේ නිසාවෙන් පිරමීඩයේ ඉහළ සිටින පිරිස්වලට අසාමාන්‍ය ලෙස පහළ සිටින සාමාජිකයන්ගේ මුදලින් ලාභ ලැබීමක් සිදු වෙනවා.

ප්‍රධාන වශයෙන් තහනම් යෝජනා ක්‍රම (Pyramid Schemes) වර්ග දෙකක් ක්‍රියාත්මක වෙනවා.

1. ශුන්‍ය පිරමීඩ යෝජනා ක්‍රමය (Naked Pyramid Scheme)

මේ ක්‍රමයේ දී කිසිවක් මිල දී ගන්න අවශ්‍ය නැහැ. මුදල් යෙදවීම විතරයි.

පුද්ගලයන් බඳවා ගැනීමේ දී මූලික ව මුදලක් බඳවා ගැනීමේ ගාස්තු හැටියට ලබා ගන්නවා. එම මුදල ලබා ගත් පසු ව එයින් සුළු ප්‍රතිශතයක් බඳවා ගත් නවක සාමාජිකයා හඳුන්වා දුන් සාමාජිකයාට ලබා දෙන අතර ඉතිරි මුදල ඉහළ සිටින සාමාජිකයන් එකිනෙකා බඳවා ගත් අනුපිළිවෙලට යනවා. වැඩි ම ප්‍රතිශත ඉහළින් ම සිටින පුද්ගලයාට ලැබෙනවා.

මෙම ක්‍රමයේ දී එක් පුද්ගලයෙක් ආරම්භ කරන ව්‍යාපාරය ඉන් පසු ව ගුණිතයක් ආකාරයට වැඩි වෙමින් යනවා. එනම්, එක් අයෙක් තවත් දෙදෙනෙක් බඳවා ගතහොත් එම දෙවන මට්ටම තවත් හතර දෙනෙකුත්, එම හතර දෙනා තව අට දෙනෙකුත් යන ආකාරයට. මේ ආකාරයට පියවරයන් යන විට පහළින් ම සම්බන්ධ වන අයට යම් කොමිස් මුදලක් ලැබීමට නම් රටේ සියල්ලන් ම ව්‍යාපාරයට සම්බන්ධ වූවක් මදි වේවි. ඒ වගේ ම යම් පුද්ගලයෙක් ව්‍යාපාරයට සම්බන්ධ වන විට ඔහු සිටින්නේ කුමන ස්ථානයක ද යන්න ඔහුට දැන ගන්නට ලැබෙන්නෙත් නෑ. ඒ නිසාවෙන් බොහෝ පිරිසකට කිසිවෙකු ව්‍යාපාරයට සම්බන්ධ කර ගැනීමට සොයා ගත නො හැකි ව මුදල අහිමි වී යාම අනිවාර්යයි.

ඒ වගේ ම මේ ව්‍යාපාරයේ ඉහළ ස්ථරවල සිටින සාමාජිකයින් කාලයකට පසු ලාභ උපයා ගෙන ඉවත් ව ගිය විට පිරමීඩයේ පහළ ස්ථරවල සිටින්නන් ඉහළ ස්ථරවලට පැමිණෙන නිසා ඉහළ ස්ථර විශාල පිරිසකගෙන් සමන්විත තත්ත්වයකට පත් වෙනවා. එවිට ද ඉදිරියට යා නො හැකි ව ව්‍යාපාරය බිඳ වැටෙනවා. කොයි ආකාරයට ව්‍යාපාරය පවත්වා ගෙන ගියත් වැඩි පිරිසක් සිටින පහළ ස්ථරවලට ලාභයක් තබා ආයෝජන මුදලවත් උපයා ගත නො හැකි ආකාරයට ව්‍යාපාරය අනිවාර්යයෙන් ම කඩා වැටෙනවා.

2. නිෂ්පාදනයක් මත පදනම් වූ පිරමීඩ යෝජනා ක්‍රමය (Product-based Pyramid Scheme)

මේ ක්‍රමයේ දී අධික මිලක් නියම වූණ භාණ්ඩයක් මිල දී ගැනීම හරහා ව්‍යාපාරයට සම්බන්ධ විය යුතුයි. එම භාණ්ඩය සූර්ය කෝෂ කට්ටලයක් (සෝලා පැනල් එකක්), එහෙමත් නැත්නම් වතුර ෆිල්ටර් එකක්, ඔරලෝසුවක්, විදුලි උපකරණයක්, ගෘහ භාණ්ඩයක් වගේ දෙයක් වෙන්න පුළුවන්. එහෙමත් නැත්නම් සුපිරි හෝටලයක නිවාඩුවක් හෝ විනෝද වාරිකාවක්, ad click කිරීම වැනි දෙයක් වෙන්න පුළුවන්.

මේ මූලික ආයෝජනයෙන් අනතුරු ව තමයි ඔබට ඔබ යටතේ තවත් අය බඳවා ගන්නත්, භාණ්ඩ හා සේවා අලෙවියට අයිතියක් ලැබෙන්නෙ. මේවා බහු ස්ථර හෝ ජාල අලෙවිකරණ විදියට තමයි ජාවාරම්කරුවන් හඳුන්වා දෙන්නේ.

මේක Direct Sales හෝ Network Marketing නෙවෙයි. මොකද මේවයෙ කොතැනවත් ඇත්ත ම පාරිභෝගිකයෝ නැහැ. ඉන්නෙ අලෙවිකරුවෝ විතරයි. අලෙවිකරුවෙක් භාණ්ඩය අරගෙන තවත් අලෙවිකරුවන් පිරිසකට භාණ්ඩ විකුණන්න අයිතිය ලබා ගන්න එකයි කෙරෙන්නෙ. ඒ විදියට සාමාජිකයින් බඳවා ගැනීමේ අයිතිය ලබා ගත්තට පස්සෙ ඔබ තවත් දන්නා හඳුනන අය ඔබ යටතේ පිරමීඩ යෝජනා ක්‍රම තුළට ගෙන ආ යුතුයි. ඔබට ප්‍රතිලාභ හිමි වන්නේ ඔබ යටතේ ගොඩ නැගෙන ජාලයේ ප්‍රමාණය මතයි. නමුත් Multi-level හෝ Network Marketing වල දී භාණ්ඩ විකුණන්නේ ඒවා සැබැවින් ම අවශ්‍ය පාරිභෝගිකයින්ට මිස සාමාජිකයින් බඳවා ගැනීමේ අරමුණින් නෙවෙයි.

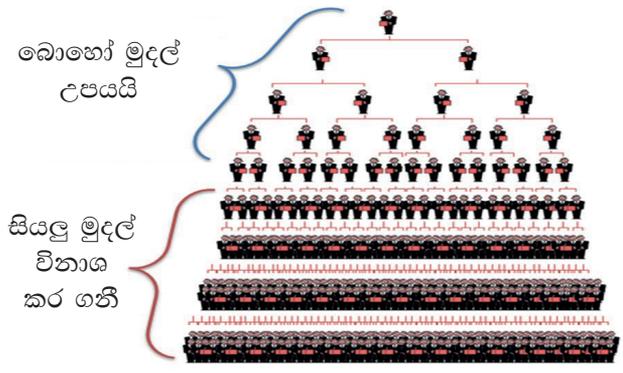
ඇත්ත අවශ්‍යතාවක් නොමැති ව මිල දී ගන්නා මේ භාණ්ඩ කිසිවෙකුට අලෙවි කිරීමට නො හැකියි. ඒ වගේ ම ආයතනය කිසිදු විටෙක ඔබ ලබා දුන් මුදලට එම භාණ්ඩය නැවත ලබා ගන්නේ නැහැ. එක ම විකල්පය තමාගේ ම මිතුරෙකු හෝ ශ්‍රෝතියකු මේ උගුලට පටලවලා තමා ඒකෙන් මුදලක් උපයන එක විතරයි. අන්න ඒ

නිසා තමයි නොයෙකුත් කතා කියමින් ලාභ ලැබුණු බව කියමින් ඔබව එවැන්නකට පොළඹවන්නේ.

ඉතිං මේ ඔබගේ අවංක මිතුරන් හඳුනා ගන්නත් හොඳ අවස්ථාවක්.

මෙහිදීත් කලින් අවස්ථාවේ වගේ ම ගුණිතාකාරයට ව්‍යාප්තියක් සිදු වන නිසා එම ව්‍යාපාරයටත් යම් මට්ටමක දී බඳවා ගැනීමට කිසිවෙක් ඉතිරි වෙන්නේ නෑ.

අන්තිමට කොහොමත් මේක බිඳ වැටෙන නිසා ඉතිරි වෙන්නෙ අර කිසි වැඩකට නැති ව අධි මිලක් ගෙවලා ගත්ත භාණ්ඩය විතරයි. සමහර විට භාණ්ඩයවත් ලැබෙන්නේ නැහැ.

මූල්‍ය සුනාමියක්

දිගු කාලීන වේදනා ජනිත කරමින්, මූල්‍ය විනාශයන්ට අමතර ව පුද්ගලික හා සමාජ ව්‍යාසනයන්ට හේතු වෙමින් වඩ වඩාත් ප්‍රබල අයුරින් පැතිරෙන නිසාත්, වටහා ගැනීමට අපහසු, කලාතුරකින් අධ්‍යයනය කෙරෙන සහ විවිධ නම්වලින් හැඳින්වෙන මේවා තවදුරටත් විනාශකාරී විය හැකි බැවිනුත්, ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ පිරමීඩ ඇලර්ට් (Pyramid Alert) සංවිධානය විසින් පිරමීඩ යෝජනා ක්‍රම මූල්‍ය සුනාමියක් ලෙස හඳුන්වලා තියෙනවා.

පිරමීඩ යෝජනා ක්‍රම ලංකාවේ තහනම් ද?

1988 අංක 30 දරණ බැංකු පනතට අනුව - සහභාගී වන්නන් උපයන ප්‍රතිලාභ සහභාගීවන්නන් සංඛ්‍යාව වැඩි වීම මත හා යෝජනා ක්‍රමය සහභාගීවන්නන් විසින් ගෙවා ඇති දායක මුදල් වැඩි වීම මත, ප්‍රධාන වශයෙන් තීරණය වන්නා වූ යෝජනා ක්‍රමයක් කිසි ම තැනැත්තෙකු විසින් කෙළින් ම (Directly) හෝ අන් ආකාරයකින් (Indirectly) ආරම්භ කිරීම

(Initiating), අර්පණය කිරීම (Offering), ප්‍රවර්ධනය කිරීම (Promoting), ප්‍රචාරය කිරීම (Advertising), පැවැත්වීම (Conducting), මුදල් සැපයීම (Financing), කළමනාකරණය කිරීම (Managing) හෝ විධාන කිරීම (Directing) අපරාධමය වරදක්.

ලංකාවේ නීතිය අනුව මේවා තමයි දඬුවම්;

- බරපතල වැඩ ඇති ව/නැති ව උපරිමය අවුරුදු 3ක් වන සිර දඬුවමක්
- එහෙමත් නැත්නම් උපරිමය රුපියල් මිලියනයක් වන දඩයක්
- එහෙමත් නැත්නම් ඒ දෙකම

ඒත් ඔබ තවත් කෙනෙක් අමාරුවේ දැමීමේ ඒ පුද්ගලයාට අලාභයක් වන බව දැන දැන ම නම්;

- බරපතල වැඩ ඇති ව අවමය අවුරුදු 3කුත් උපරිමය අවුරුදු 5ක් වන සිර දඬුවමක්
- ඒ වගේ ම රුපියල් මිලියන දෙකක් හෝ ඔබ යටතේ බඳවා ගත් අය යෙදූ මුදල් මෙන් දෙගුණයක් යන දෙකෙන් වැඩි අගයට සමාන දඩයක්

බැංකු පනතේ එන ඉහත විධි විධාන කඩ කිරීම වගේ ම 2006 අංක 5 දරණ මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීමේ පනත හා 2006 අංක 6 දරන මූල්‍ය ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනත යටතේත් නීති විරෝධී වැඩක්.

ඒ කියන්නෙ පිරමීඩ යෝජනා ක්‍රමයකින් උපයා ගන්නා මුදල්, විශුද්ධීකරණය සඳහා හෝ ක්‍රස්තවාදී කටයුතු සඳහා යොදා ගන්නා බවට තීරණය කළ අවස්ථාවක දී රජයට ඒ මුදල් පවරා ගැනීමේ සම්පූර්ණ අයිතිය තියෙනවා.

තහනම් යෝජනා ක්‍රම රටක ආර්ථිකයට විශාල ප්‍රශ්නයක් ද?

වර්තමානයේ පිරමීඩ වගේ ව්‍යාපාර කුළ සංසරණය වන මුදල් ප්‍රමාණය බැලූවොත්, මුළු මුදල් සැපයුමෙන් ඉතා ම සුළු අගයක්. එහෙත් මේ ව්‍යාපාර ව්‍යාප්ත වීම සීඝ්‍රයෙන් සිදු වුණහොත් රටක සම්පූර්ණ ආර්ථික ක්‍රියාවලියට ම බලපෑමක් කළ හැකියි. විශේෂයෙන් විදේශ විනිමය සම්බන්ධ ගනුදෙනු සිදු කළහොත්, එමඟින් විශාල බලපෑමක් සිදු විය හැකියි. ඒ ආකාරයට විනාශ වුණු රටක් තමයි ඇල්බේනියාව. ඒ වගේ ම ලෝකයේ බොහෝ රටවල් මේ පිරමීඩවලට එරෙහි ව නීති ශක්තිමත් කරල තිබෙනවා. ඒ මෙහි තිබෙන අවදානම අවබෝධ කර ගෙන තිබෙන නිසාවෙන්.

ඒ වගේ ම මේ හරහා මුළු මහත් සමාජයට ම ගැටලුකාරී තත්ත්වයට මුහුණ දීමට සිදු වේවි.

අභිංසක දුප්පත් මිනිසුන්ගේ අමාරුවෙන් කන්නයකින් උපයන මුදල්, එදිනෙදා දුක් මහන්සියෙන් උපයන මුදල් මේ ජාවාරම්කරුවන් හිරිකිතයකින් තොර ව තමන්ගේ සාක්කුවේ දමා ගන්නවා. ඒ මුදල් අහිමි වීම තුළ පවුල් වශයෙන් ගම් වශයෙන් ප්‍රදේශ වශයෙන් අස්ථාවර තත්ත්වයන්ට පත් වීම වළක්වන්න බැහැ. ඒ වගේ ම අභිංසක දුප්පත් මිනිසුන්ගේ සාමාන්‍ය ජීවිත අරගලය, දරුවන්ගේ අධ්‍යාපනය, අනාගත බලාපොරොත්තු නිකරුණේ විනාශ වී යනවා.

රටක් ලෙස ජනතාවට දියුණුව කරා එකතුව යන්න තිබෙන මාවත් සම්පූර්ණයෙන් විනාශ වී ජාවාරම්කරුවන් කිහිප දෙනෙක් පමණක් ඉතා සුඛෝපභෝගී ජීවිත ගත කරන තත්ත්වයන් උදා වෙනවා. මේ ව්‍යාපාරවලට පුද්ගලයන් සම්බන්ධ කිරීමෙන්, උදව් කිරීමෙන් නීතිය ඉදිරියේත්, සමාජය ඉදිරියේත් පමණක් නො ව ඔබගේ නෑදෑ හිත මිතුරන් ඉදිරියේත් අපකීර්තියට පත් වේවි.

ඉතිං, ඔබටත් මෙවැනි ව්‍යාපාරයකට සම්බන්ධ නො වීමටත්, එවැනි දේ පිළිබඳ හැකි සෑම විට ම විමසිල්ලෙන් සිටීමටත්, ඔබගේ මව, පියා, සහෝදර සහෝදරියන්, මිතුරු

මිතුරියන් මෙවැනි දේට සම්බන්ධ වීම වැළැක්වීමටත්, එසේ තොරතුරු ලැබුණහොත් නැති නම් සම්බන්ධ වී අසාධාරණයක් සිදු වුණ නම් ඒ පිළිබඳ හෙළි කිරීමටත් පුරවැසියකු ලෙස විශාල වගකීමක් තිබේ.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, පොලීසිය, නීති අංශ, රාජ්‍ය නිලධාරීන් ඇතුළු සියල්ල මේ වෙනුවෙන් කොතරම් වෙහෙසුණ ද, ඔබ අධික තණ්හාව නිසා හෝ ඉක්මනින් ධනවතෙක් වීමට හෝ අත් හදා බැලීමක් ලෙස මෙවැනි දේට සම්බන්ධ වුවහොත් මෙම ව්‍යාපාර මැඩලීම ඉතා ම අපහසු කටයුත්තක් වනු ඇත.

ඔබ උපයන ආදායම නියමාකාරයෙන් භාවිත කරන්න. නිවැරදි හා නීත්‍යනුකූල ආයෝජන කරා යොමු වන්න. සෑම විට ම බැංකු සහ ලියාපදිංචි මූල්‍ය ආයතන කරා යොමු වන්න.

අවදානම් සහ අධික ලාභ ලැබෙන තහනම් ව්‍යාපාරයට සම්බන්ධ වීමට පෙර දෙවරක් සිතා බලන්න. ඒ පිළිබඳ තොරතුරු සොයා බලන්න.

අධික ලාභ පසු පස හඹා ගොස් ජීවිත කාලය ම පසුතැවිලි නො වන්න.